

LUONNOS
10.4.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesitalouden tietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki vesitalouden tietovarannosta. Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi vesihuoltolakia, patoturvallisuuslakia ja tulvariskien hallinnasta annettua lakia. Lainsäädännön tarve liittyy henkilötietojen suojaan ja yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimuksiin.

Vesitaloustiedoilla tarkoitetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vesitaloustehtäviin liittyviä tietoja eli vesivaroihin sekä niiden käyttöön ja hoitoon liittyviä tietoja. Nykyisin tiedoista ja niihin liittyvistä tietojärjestelmistä säädetään vesihuoltolaissa, patoturvallisuuslaissa ja tulvariskien hallinnasta annetussa laissa. Ehdotettu uusi laki vesitalouden tietovarannosta sisältäisi tarvittavat yleistä tietosuoja-asetusta sekä kansallisia yleislakeja ja hallinnonalan erityislakeja täydentävät säännökset vesitalouteen liittyvän tietovarannon sisällöstä, rekisterinpitovastuista ja muista tietojen käsittelyyn liittyvistä näkökohdista. Esityksen tavoitteena on selkeyttää rekisterinpitoon liittyvät vastuut ja varmistaa tarvittavat käyttöoikeudet tietoon.

Esityksessä ehdotettu vesitalouden tietovarantoa koskeva sääntely ei edellyttäisi tietovarannon tietojen käsittelyyn tarkoitettujen tietojärjestelmien välitöntä kehittämistä.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan perustuvaan tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lakien hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Lainsäädäntö	5
2.1.1 Vesitalouden tietovarantoa koskeva nykyinen sääntely.....	5
2.1.2 Tietosuojan yleislainsäädäntö	6
2.1.2.1 Yleinen tietosuojasetus ja tietosuojalaki	6
2.1.2.2 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta.....	8
2.1.2.3 Tiedonhallintalaki	10
2.1.3 Esityksen kannalta merkitykselliset EU-direktiivit.....	12
2.1.3.1 Ympäristötietodirektiivi	12
2.1.3.2 Inspire-direktiivi.....	13
2.1.3.3 Avoimen datan direktiivi.....	14
2.2 Vesitalouden tietovarannon tietosisältö	15
2.2.1 Vesitaloustiedot turvallisuuskriittisinä tietoina.....	15
2.2.2 Tulvatiedot	16
2.2.3 Patoturvallisuustiedot.....	17
2.2.4 Vesihuollon tiedot	18
2.2.5 Vesistöiden tiedot.....	19
2.2.6 Hydrologian ja vesistöjen käytön tiedot.....	19
2.2.7 Säännöstelyhankkeiden tiedot	19
2.2.8 Vesistömallijärjestelmä	20
2.3 Eräitä esitykseen liittyviä keskeisiä käsitteitä	20
2.4 Nykytilan arviointi	22
3 Tavoitteet	23
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	23
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	23
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	24
4.2.1 Ympäristövaikutukset	24
4.2.2 Viranomaisvaikutukset.....	24
4.2.2.1 Toiminta ja palvelujen tuottaminen.....	24
4.2.2.2 Tiedonhallinnan muutokset.....	24
4.2.3 Taloudelliset vaikutukset	25
4.2.4 Tietosuojavaikutukset	25
4.2.5 Tietoyhteiskuntavaikutukset	25
4.2.6 Turvallisuusvaikutukset	26
4.2.7 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	26
4.2.8 Vaikutukset eräisiin perusoikeuksiin	26
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	27
6 Lausuntopalaute.....	27

LUONNOS
10.4.2026

7 Säännöskohtaiset perustelut	27
7.1 Laki vesitalouden tietovarannosta	27
7.2 Laki patoturvallisuuslain 33 §:n muuttamisesta	35
7.3 Laki vesihuoltolain 15 ja 20 d §:n muuttamisesta	35
7.4 Laki tulvariskien hallinnasta annetun lain 26 §:n muuttamisesta	36
8 Lakia alemman asteinen sääntely	36
9 Voimaantulo	36
10 Suhde muihin esityksiin	37
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	37
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	37
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	37
LAKIEHDOTUKSET	43
vesitalouden tietovarannosta	43
patoturvallisuuslain 33 §:n muuttamisesta	46
vesihuoltolain 15 ja 20 d §:n muuttamisesta	47
tulvariskien hallinnasta annetun lain 26 §:n muuttamisesta	47
VALITSE KOHDE	49
VALITSE KOHDE	49
[Kopioi säädöksen nimi tähän]	49

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Vesitaloustiedoilla tarkoitetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vesitaloustehtävin liittyviä tietoja eli vesivaroihin sekä niiden käyttöön ja hoitoon liittyviä tietoja. Vesitaloustietoja koskevissa säännöksissä on viime vuosina tunnistettu useita puutteita ja täsmennystarpeita, jotka liittyvät erityisesti henkilötietojen suojaan, viranomaisten rooleihin ja vastuisiin sekä eri viranomaisten oikeuteen saada tietojärjestelmän tiedoista salassapidettäviä tietoja. Henkilötietojen suojan näkökulmasta keskeiset puutteet ja täsmennystarpeet liittyvät siihen, että vesitaloustietoja koskevia tietojärjestelmiä koskevissa nykyisissä säännöksissä ei lainkaan määritellä järjestelmien rekisterinpitovastuita. Sääntely ei näin ollen vastaa vaatimuksia, joista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta, jäljempänä *yleinen tietosuojaa-asetus*. Lisäksi vesitaloustietoja koskevan tietovarannon sääntelytarpeet ovat viime aikoina korostuneet erityisesti myös siksi, että vesitaloustietojen merkitys turvallisuuskriittisinä tietoina on kasvanut. Koska monet vesitaloustiedot ovat turvallisuuskriittisiä, niiden rekisterinpidossa, antamisessa ja julkaisemisessa korostuu tarve kiinnittää huomiota yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen.

Myös oikeusministeriössä vireillä olevan tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä vesitalouden tietovarantosääntely on tunnistettu sellaiseksi henkilötietojen käsittelyä koskevaksi sääntelyksi, jossa on viranomaisten tiedon liikkuvuuteen tai julkisten palveluiden järjestämiseen liittyviä täydennys- ja tarkistustarpeita¹. Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksella pyritään edistämään julkisten palveluiden järjestämistä. Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistus kytkeytyy pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman digitalisaation hyödyntämisen tukemista koskevaan painopistealueeseen. Esityksen valmistelu liittyy tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen ja tätä kautta myös mainitun hallitusohjelman painopistealueen toteuttamiseen.

Ympäristöministeriö on valmistellut hallituksen esityksen ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista (xx/2026), jossa pyritään selkeyttämään ja täsmentämään ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristönsuojelun tietojärjestelmää koskevaa sääntelyä². Suomen ympäristökeskus ylläpitää useita tietojärjestelmiä, joihin on tallennettu erilaisia vesistöihin, pohjavesiin, vesihuoltoon ja vesirakenteisiin liittyviä tietoja. Osa tiedoista tulee jatkossa kuulumaan vesitalouden tietovarannosta annetun lain mukaiseen vesitalouden tietovarantoon, ja osa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004, jäljempänä vesien- ja merenhoitolaki) mukaiseen vesienhoidon ja merenhoidon tietovarantoon. Tietovarantoja koskeva sääntely on tarpeen vesiin liittyvien tietojen asianmukaisen tiedonhallinnan varmistamiseksi sekä tietoja hyödyntävien ja tallentavien viranomaisten toiminnan selkeyttämiseksi. Kahden vesitietojen koskevan tietovarannon tunnistaminen säädöstasolla aiheuttaa myös tietovarantojen välisiä yhteensovittamistarpeita, jotka pyritään tällä esityksellä huomioimaan.

---

¹ Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistus - Valtioneuvosto

² Hallituksen esitys ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista [Hankeikkunassa](#)

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Esityksen valmistelun aikana on käyty keskusteluja muun muassa ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen ja vesitaloustehtäviä hoitavien elinvoimakeskusten kanssa.

Esityksen valmistelusta löytyy tietoa osoitteesta valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [MMM047:00/2025](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/MMM047:00/2025).

Hallituksen esitys on ollut lausunnoilla... Lausuntokierroksen yhteydessä esiin nousseita näkemyksiä ja lausunnonantajia käsitellään jäljempänä lausuntopalautetta koskevassa jaksossa 6.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö

2.1.1 Vesitalouden tietovarantoa koskeva nykyinen sääntely

Nykyisin vesitaloustiedoista ja niihin liittyvistä tietojärjestelmistä säädetään vesihuoltolaissa (119/2001), patoturvallisuuslaissa (494/2009) ja laissa tulvariskien hallinnasta (620/2010, jäljempänä tulvariskilaki). Vesitaloustietoja hyödynnetään paitsi edellä mainittujen lakien mukaisien tehtävien hoitamiseen, myös esimerkiksi vesilain (587/2011) mukaisissa menettelyissä sekä vesien- ja merenhoitolain mukaisessa vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelussa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei kuitenkaan tunnista vesitalouden tietovarantoa käsitteenä. Lailla ei myöskään säädetä vesitaloustietojen muodostamaan tietovarantoon liittyvistä rekisterinpitovastuista tai tietojen käyttötarkoituksesta, vaan voimassa olevat tietoihin liittyvät säännökset koskevat ainoastaan vesitalouteen liittyvien lakien mukaisia tietojärjestelmiä ja niihin liittyviä vastuita.

Valtaosa vesitalouden tietovarannon muodostavista tietoaineistoista ovat Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämässä tietojärjestelmissä. Suomen ympäristökeskuksen roolista vesitalouteen liittyviä tietoja sisältävien tietojärjestelmien ylläpitäjänä säädetään vesihuoltolain 20 d §:ssä, patoturvallisuuslain 33 §:ssä ja tulvariskilain 26 §:ssä. Vesihuoltolain 20 d §:n mukaisen vesihuollon tietojärjestelmän ylläpitäjänä toimii Suomen ympäristökeskuksen lisäksi elinvoimakeskus. Tietovarantoon sisältyviä tietoaineistoja ja asiakirjoja tallennetaan myös muihin kuin näissä laeissa tunnistettuihin tietojärjestelmiin. Vesitalouden tietovaranto on luonteeltaan looginen tietovaranto, jonka sisältämiä tietoja ei tallenneta samaan paikkaan.

Elinvoimakeskukset ovat vesitaloustietojen hallinnan keskeinen viranomaistoimija. Elinvoimakeskus toimii vesihuoltolain mukaisena yleisenä valvontaviranomaisena, patoturvallisuuslain mukaisena patoturvallisuusviranomaisena ja tulvariskilain mukaisena valtion viranomaisena. Elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (elinvoimakeskusasetus, 932/2025) 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus hoitaa vesihuoltolain mukaiset elinvoimakeskuksen tehtävät kaikkien elinvoimakeskusten toimialueilla. Patoturvallisuuslain 5 §:n ja elinvoimakeskusasetuksen 12 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan patoturvallisuuslaissa tarkoitettuna patoturvallisuusviranomaisena toimii Lapin elinvoimakeskus. Tulvariskilain mukaisia elinvoimakeskuksen tehtäviä hoidetaan Lounais-Suomen elinvoimakeskuksessa (elinvoimakeskusasetus 4 §:n 5 momentti), Kaakkois-Suomen elinvoimakeskuksessa (elinvoimakeskusasetus 6 §:n 4 momentti) ja Lapin elinvoimakeskuksessa (elinvoimakeskusasetus 12 §:n 4 momentti).

2.1.2 Tietosuojaan yleislainsäädäntö

2.1.2.1 Yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojaalaki

Tämän hallituksen esityksen kannalta merkityksellisen tietosuojaan yleisen lainsäädäntökehikon muodostaa suoraan sovellettava yleinen tietosuoja-asetus, sekä sitä kansallisesti täsmentävä ja täydentävä tietosuojaalaki (1050/2018).

Yleisen tietosuoja-asetuksen soveltaminen alkoi 25 päivänä toukokuuta 2018. Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä tietosuojaalaki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen rinnalla sovellettavaksi voivat tulla tietosuojaalaki tai kansallinen erityislainsäädäntö. Kaikessa henkilötietojen suojaa koskevassa sääntelyssä rekisterinpitäjällä on keskeinen rooli.

Yleinen tietosuoja-asetus sisältää asetuksen soveltamisen kannalta keskeiset määritelmät sekä säännökset muun muassa henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, käsittelyn lainmukaisuudesta, rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuista ja rekisteröidyn oikeuksista. Tietosuojaalaki sisältää yleistä tietosuoja-asetusta täsmentäviä ja täydentäviä yleisesti sovellettavia säännöksiä esimerkiksi kansallisesta valvontaviranomaisesta, henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteista eräissä tapauksissa, oikeusturvasta ja seuraamuksista sekä tietojen käsittelyn erityistilanteista esimerkiksi tieteellisessä tutkimuksessa.

Yleistä tietosuoja-asetusta täydentävä ja tarkentava kansallinen sääntely on mahdollista vain silloin, kun yleinen tietosuoja-asetus jättää jäsenvaltioille nimenomaisesti kansallista sääntelyliikkumavaraa ja niiltä osin, kuin kansallinen sääntely on välttämätöntä yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten täydentämiseksi. Kansallinen liikkumavara ei eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta velvoita jäsenvaltioita säätämään yleistä tietosuoja-asetusta täydentävää tai täsmentävää kansallista lainsäädäntöä, vaan asiasta päättäminen on jätetty kansallisen lainsäätäjän harkintaan. Komissio on asetuksen täytäntöönpanoa koskevan työn yhteydessä toistuvasti painottanut, että kansallista liikkumavaraa tulee käyttää hyvin rajatusti. Perustuslakivaliokunta on ottanut kansallisen liikkumavaran käyttöön kantaa todeten, että henkilötietojen suoja on turvattava ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla, ja kansallisesta erityissääntelystä tulee lähtökohtaisesti pidättäytyä (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5 ja PeVL 26/2018 vp, s. 2–3), Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä kuvataan tarkemmin luvussa 12.

Yleisen tietosuoja-asetuksessa henkilötietojen ja henkilötietojen käsittelyn määritelmät ovat laajat. Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietoja ovat kaikki tiedot, joiden perusteella luonnollinen henkilö voidaan tunnistaa suoraan tai epäsuorasti. Tällaista henkilöä kutsutaan ko. määritelmän mukaan rekisteröidyksi. Yleistä tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan kaikkia henkilötietoihin tai niitä sisältäviin tietojoukkoihin kohdistettavia toimintoja kuten tietojen keräämistä, säilyttämistä, käyttöä, luovuttamista, yhteensovittamista tai yhdistämistä, poistamista ja tuhoamista.

Yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisten henkilötietojen käsittelyn yleisten periaatteiden (5 artikla) mukaan henkilötietoja on:

- käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi

LUONNOS
10.4.2026

- käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti
- kerättävä ja käsiteltävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten
- kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden
- päivitettävä aina tarvittaessa – epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä; ja
- säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Yleisen tietosuoja-asetuksessa säädettyjen rekisteröidyn oikeuksien (III luku) mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada tietoa henkilötietojensa käsittelystä
- saada tutustua tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä; ja
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Määritelmä antaa mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössä rekisterinpitäjästä. Henkilötietojen käsittelijä on yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdan mukaan ihminen tai organisaatio, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Henkilötietojen käsittelijä voi olla esimerkiksi toisen yrityksen markkinointia hoitava markkinointitoimisto tai IT-palveluntarjoaja, jolla on pääsy rekisterinpitäjän henkilötietoihin.

Jos kaksi tai useampi rekisterinpitäjä yhdessä määrittelevät henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen ja keinot, ovat ne yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan tarkoittamia yhteisrekisterinpitäjiä. Kyseisen artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjät määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä vastuualueensa erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön sekä 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevilta osin, paitsi jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastualueet.

Sekä rekisterinpitäjistä ja yhteisrekisterinpitäjistä säätäminen on siis mahdollista yleisen tietosuojasetuksen sisältämän kansallisen liikkumavaran nojalla. Silloin, kun rekisterinpitäjä on viranomainen, rekisterinpitäjistä on yleensä syytä säätää perustuslaista johtuvista syistä (PL 2 § 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin). Rekisterinpitäjistä säätämistä puoltaa myös, jos rekisterinpitäjä voisi käsittelyn luonteesta tai laajuudesta johtuen jäädä epäselväksi. Silloin kun kyse on yhteisrekisterinpidosta, yleinen tietosuojasetus jättää jäsenvaltioille liikkumavaraa siltä osin, säädetäänkö laissa yhteisrekisterinpitäjien vastuualueista ja millä tavalla niistä olisi säädettävä. Vaikka kansallisessa lainsäädännössä säädetään yhteisrekisterinpidosta, yhteisrekisterinpitäjien voi olla tarpeen sopia keskenään tarkemmin tehtävistä ja toiminnoista rekisterinpitämiseen liittyen.

Henkilötietojen käsittelijästä säätäminen ei ole lähtökohtaisesti tarpeen. Hallintovaliokunta on tältä osin katsonut, että henkilötietojen käsittelijästä, sen tehtävistä ja vastuista säädetään yleisessä tietosuojasetuksessa, eikä niistä pidä säätää kansallisessa laissa (ks. HaVM 13/2018 vp, s. 25).

Yleisen tietosuojasetuksen mukaan (6 artikla) henkilötietojen käsittely on lainmukaista muun muassa silloin, kun se liittyy rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen (6 artiklan 1 kohta c alakohta) taikka yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjän julkisen vallan käyttöön (6 artikla 1 kohta e alakohta). Asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mainittuihin käsittelyperusteisiin liittyvästä kansallisesta liikkumavarasta eli mahdollisuudesta säätää kansallisilla säännöksillä tarkemmin henkilötietojen käsittelyn oikeusperustasta. Liikkumavara liittyy tilanteisiin, joissa kansallisesti voidaan säätää muun muassa käsiteltävien tietojen tyypistä, rekisteröidyistä, tietojen luovuttamisesta, käyttötarkoitussidonnaisuudesta ja säilytysajoista. Jäsenvaltioiden lainsäädännön on täytettävä 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Yleisen tietosuojasetuksen 86 artiklan mukaisesti jäsenvaltioilla voi olla kansallista lainsäädäntöä ja EU:lla yhteistä lainsäädäntöä, jolla voidaan sovittaa yhteen oikeutta henkilötietojen suojaan sekä virallisten asiakirjojen julkisuutta.

Tietosuojalain 28 §:n mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään.

Euroopan tietosuojaneuvosto on antanut [suuntaviivat 07/2020 rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteistä yleisessä tietosuojasetuksessa](#).

2.1.2.2 Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, julkisuuslaki) on yleislaki, joka sääntelee viranomaisten asiakirjojen ja muiden tietoaineistojen julkisuutta ja salassapitoa sekä tiedon antamista asiakirjasta ja siihen liittyvää menettelyä. Laissa on lisäksi säännökset viranomaisten velvollisuudesta edistää tiedonsaantia oma-aloitteisesti. Laki koskee sekä viranomaiselle saapuneita asiakirjoja että viranomaisen itsensä laatimia asiakirjoja.

Julkisuuslaki toteuttaa perustuslaillista julkisuusperiaatetta viranomaisten toiminnassa. Julkisuusperiaate ei tarkoita ehdotonta oikeutta tiedon saantiin. Lain mukainen pääsääntö on kuitenkin julkisuus. Salassapito on poikkeus tähän pääsääntöön. Viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, ellei julkisuutta ole erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta.

LUONNOS
10.4.2026

Julkisuuslain 24 §:ssä on 32 kohtaa, joissa on lueteltu julkisuutta rajoittavat salassapitoperusteet:

- Kohdat 1–10 käsittelevät Suomen ulkosuhteita, maanpuolustusta, poliisitoimintaa, syyttäjätointia ja turvallisuutta
- Kohdat 11–13 käsittelevät kansantaloudellisesti merkittäviä asiakirjoja
- Kohta 14 suojaa harvinaisia lajeja ja elinympäristöjä
- Kohdat 15–22 suojaavat viranomaisen toimintaedellytyksiä, yksityisten liikesalaisuuksia ja viranomaisen etua yksityisoikeudellisissa prosesseissa
- Kohdat 23–32 suojaavat yksityisyyttä

Julkisuuslaki koskee myös henkilötietojen julkisuutta. Henkilötieto on useimmiten julkisuuslain mukaista julkista tietoa. Esimerkiksi luonnollisen henkilön nimi on julkinen tieto.

Julkisuuslaissa on omat säännökset viranomaisten henkilörekistereihin sisältyvien henkilötietojen luovuttamiselle. Lain 16 §:n 3 momentti sisältää henkilötietojen luovuttamista koskevan erityissäännöksen. Momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa vain, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suoja koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja.

Viranomaisten henkilörekistereistä olevat henkilötiedot on huomioitu myös julkisuuslain 13 §:n 2 momentissa. Sen mukaan pyydetessä tieto viranomaisen henkilörekisteristä, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentti tarkoittaa, että mahdollisuudesta luovuttaa henkilötietoja viranomaisen henkilörekisteristä on tarpeen laatia erityissäännös, jos tietoja asetetaan saataville eli julkaistaan yleisen tietoverkon kautta taikka jos tietoja on tarkoitettu luovuttamaan ilman etukäteistä ja luovutuskohtaista käyttötarkoituksen selvittämistä. Asiaan liittyvässä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä ko. henkilötietojen julkaisemista yleisessä tietoverkossa on pidetty mahdollisena julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet. Lisäksi valiokunta on painottanut, että yleiseen tietoverkkoon sijoitettavan henkilörekisterin tietosisällöstä ei voida tehdä massahakuja, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisiä hakuja. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä selostetaan tarkemmin luvussa 12.

Luotaessa erityissääntelyä, jolla poiketaan julkisuuslain 16 §:n 3 momentista, ei erillistä viittausta julkisuuslain 13 §:n 2 momenttiin lähtökohtaisesti tarvita. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentista seuraa se, että myös julkisuuslain 13 §:n 2 momentti tulee sovellettavaksi, joten olennaista on poikkeaminen julkisuuslain 16 §:n 3 momentista. Sääntelykäytäntö ei kuitenkaan ole vakiintunutta.

Julkisuuslain 16 §:n 4 momentissa viitataan teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla tapahtuvan tietojen luovutuksen osalta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, tiedonhallintalaki) säännöksiin.

Julkisuuslaki on yksi niin sanotun ympäristödirektiivin täytäntöönpanosäädöksistä. Julkisuuslaki ei kuitenkaan yleislakina sovita yhteen esimerkiksi ympäristötietojen saatavuutta ja henkilötietojen suojaa. Asiasta on joidenkin hallinnonalojen lainsäädännössä erityislainsäädäntöä.

Oikeusministeriö on vuonna 2021 asettanut työryhmän julkisuuslain ajantasaistamiseksi.³

2.1.2.3 Tiedonhallintalaki

Tiedonhallintalain tavoitteena on edistää tiedonhallinnan yhdenmukaistamista, tietoturvallisuutta ja digitalisointia viranomaistoiminnassa. Laissa säädetään julkisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon vaatimusten toteuttamisesta viranomaisten tiedonhallinnassa. Laissa säädetään myös tietojärjestelmien yhteentoimivuuden toteuttamisesta. Laki sisältää koko julkista hallintoa koskevat säännökset tiedonhallinnan järjestämisestä ja kuvaamisesta, tietovarantojen yhteentoimivuudesta, teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien toteuttamisesta sekä tietoturvallisuuden toteuttamisesta. Tiettyjä lain säännöksiä sovelletaan viranomaisten ohella julkisia hallintotehtäviä hoitaviin muihin tahoihin. Lain nojalla valtiovarainministeriön yhteyteen on perustettu julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta arvioimaan ja ohjaamaan valtion ja kuntien viranomaisten tiedonhallinnan toteuttamista.

Tiedonhallintalaki on jaettu useaan eri lukuun: Yleiset säännökset (1 luku), Tiedonhallinnan järjestäminen (2 luku), Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (3 luku), Tietoturvalisuus (4 luku), Kyberturvallisuutta koskevat velvollisuudet ja niiden noudattamisen valvonta (4 a luku), Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (5 luku), Asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta (6 luku), Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotto ja käyttö (6 a luku) ja Erinäiset säännökset (7 luku).

Tiedonhallintalain 1 luvun määritelmien (2 §) mukaan tietovarannolla tarkoitetaan viranomaisen tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettäviä tietoaineistoja sisältävää kokonaisuutta, jota käsitellään tietojärjestelmien avulla tai manuaalisesti. Pykälässä määritellään myös muun muassa tietoaineisto, tietojärjestelmä, tekninen rajapinta, katseluyhteys ja tietovarantojen yhteentoimivuus.

Tiedonhallintalain 4 luvussa säädetään esimerkiksi tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuudesta (13 §), tietojen siirtämisestä tietoverkossa (14 §), tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinnasta (16 §), lokitietojen keräämisestä (17 §) ja turvallisuusluokiteltavista asiakirjoista valtionhallinnossa (18 §). Lain 18 §:n 1 momentin mukaan turvallisuusluokkaa koskeva merkintä on tehtävä, jos asiakirja tai siihen sisältyvä tieto on salassa pidettävä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7–11 kohdan perusteella ja asiakirjaan sisältyvän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa maanpuolustukselle, poikkeusoloihin varautumiselle, kansainvälisille suhteille, rikosten torjunnalle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion- ja kansantalouden toimivuudelle taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla Suomen turvallisuudelle.

---

³ [Julkisuuslain ajantasaistaminen - Oikeusministeriö](#)

Tiedonhallintalain 18 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtioneuvoston (1101/2019) säädetään tarkemmin asiakirjojen turvallisuusluokittelusta. Jaksossa 2.2 tarkemmin kuvatuksi vesitalouden tietovarantoon sisältyy IV turvallisuusluokan asiakirjoja. Asetuksen mukaan turvallisuusluokan IV asiakirjalla tarkoitetaan asiakirjaa, johon sisältyvän salassa pidettävän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa lievää vahinkoa tiedonhallintalain 18 §:n 1 momentissa tarkoitettulle suojattavalle edulle.

Tiedonhallintalain 4 a lukua sovelletaan julkisuuslain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun viranomaiseen, jos se on yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetun lain (310/2025) nojalla määritelty kriittinen toimija julkishallinnon toimialalla. Tiedonhallintalain 4 a luvussa säädetään muun ohella velvollisuudesta hallita kyberturvallisuusriskejä (18 b §) ja toimenpiteistä kyberturvallisuutta koskevien riskien hallinnassa (18 c §).

Yksi tärkeimmistä tiedonhallintalain tuomista uudistuksista on sähköistä luovutustapaa koskeva sääntely (22–24 §) lain 5 luvussa. Erityisesti teknistä rajapintaa koskeva sääntely lain 22 §:ssä on mahdollistanut suurelta osin asiaan liittyvistä erityissäännöksistä luopumisen.

Lain 22 §:n mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöksessä tarkoitettu vastaanottavan viranomaisen tiedonsaantioikeus täyttyy, kun julkisuuslaissa tai muussa laissa oleva säännös luo viranomaiselle tosiasiallisesti oikeuden tiedonsaantiin. Säännös tarkoittaa, että säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Säännös ei tule sovellettavaksi, jos viranomaisten tietojen luovuttaminen liittyy tietotarvetta ei voida vakioida, vaan tietotarve vaihtelee eri tilanteissa (yksilöidyt tietopyynnöt). Tekninen rajapinta on toteutettava ottaen huomioon tiedonhallintalain 4 luvun tietoturvaluutta koskeva sääntely.

Lain 23 §:n mukaan viranomaisen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Säännöksessä tarkoitettua vastaanottavan viranomaisen tiedonsaantioikeutta arvioidaan, kuten lain 22 §:ssä. Katselumahdollisuus tulee rajata vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin. Tietojen hakemisen yhteydessä tulee selvittää tietojen käyttötarkoitus. Viranomaisen on toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen. Katseluyhteys on toteutettava ottaen huomioon tiedonhallintalain 4 luvun tietoturvaluutta koskeva sääntely.

Lain 24 §:n mukaan viranomaisen voi luovuttaa teknisten rajapintojen avulla tietoja muullekin kuin toiselle viranomaiselle, jos tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja. Rajapinnan avaamisen edellytysten ja toteuttamisen osalta pykälässä viitataan lisäksi 22 §:ään. Tiedot luovuttavan viranomaisen on tarvittaessa varmistettava, että tietoja saava toimija noudattaa tietojen käsittelyssä tiedonhallintalaissa säädettyjä velvollisuuksia. Tiedon antamisesta muussa sähköisessä muodossa ja yleisölle katseluyhteydenä toteutettuna tietopalveluna säädetään erikseen. Viimeksi mainittu tarkoittaa, että viranomaisen ei voi esimerkiksi avata tietoverkkoon yleisiä tietopalveluja viranomaisen tietovarannoissa tai rekistereissä oleviin henkilötietoihin sisältäviin tietoaisteihin, vaan tästä tulisi säätää

erikseen laissa. Asiaan liittyvät myös edellä kohdassa 2.1.2.2 selostetut julkisuuslain 16 §:n 3 momentin ja 13 §:n 2 momentin säännökset tietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä ja niitä koskeva perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö.

Lain 24 §:n esitöissä (HE 284/2018 vp) todetaan, että viranomaisen tulisi varmistaa tietoturvallisuus tarvittaessa. Siten viranomaisen on arvioitava erikseen, minkälaisiin tietoaaineistoihin on tarve sisällyttää tietoturvallisuuteen liittyvät kontrollit.

2.1.3 Esityksen kannalta merkitykselliset EU-direktiivit

Useat eri EU-direktiivi sääntelevät viranomaisten hallussa olevia ympäristö- ja paikkatietoja ja niiden avoimuutta. Tämän esityksen kannalta keskeisimmät niistä ovat ympäristötiedodirektiivi, Inspire-direktiivi ja avoimen datan direktiivi sekä niiden täytäntöönpanosääntely.

2.1.3.1 Ympäristötiedodirektiivi

Tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja viereilepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus (SopS 122/2004, Århusin sopimus) sisältää määräyksiä, joiden tavoitteena on turvata viranomaisten hallussa olevan ympäristötiedon julkinen saatavuus. Yleissopimusta on tarkennettu pöytäkirjalla (SopS 58/2009), PRTR-pöytäkirja). Vastaavista asioista säädetään ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/4/EY (*ympäristötiedodirektiivi*).

Ympäristötiedodirektiivin 2 artiklan mukainen ympäristötiedon määritelmä on erittäin laaja. Sillä tarkoitetaan tietoa ympäristön osa-alueiden tilasta, biologisesta monimuotoisuudesta ja sen osatekijöistä ja osa-alueiden välisestä vuorovaikutuksesta, erilaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa ympäristön osa-alueisiin, toimenpiteistä, jotka vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa ympäristön osa-alueisiin ja tekijöihin sekä toimenpiteistä ja toimista, jotka on suunniteltu suojelemaan näitä osa-alueita. Lisäksi ympäristötiedolla tarkoitetaan ympäristölainsäädännön toimeenpanoa koskevia kertomuksia, tietoa kustannus- ja hyötyanalyysistä ja muista taloudellisista analyyseistä sekä oletuksista, joita käytetään edellä mainittujen toimenpiteiden ja toimien yhteydessä. Ympäristötietoa on myös tieto ihmisten terveyden ja turvallisuuden tilasta, elintarvikeketjun saastuminen tarvittaessa mukaan lukien, sekä elinolojen, kulttuurikohteiden ja rakennetun ympäristön tilasta, siltä osin kuin ympäristön osa-alueiden tila tai näiden osa-alueiden välityksellä muu 2 artiklan f kohdassa määritelty tekijä vaikuttaa tai voi vaikuttaa tähän tilaan.

Ympäristötiedodirektiivin 3 artiklassa säädetään ympäristötiedon saatavuudesta pyydettyäessä. Viranomaisten tulee saattaa pyydettyä saataville niiden omassa tai viranomaisia varten toisen hallussa olevaa ympäristötietoa ilman, että pyynnön esittäjän on perusteltava pyyntönsä. Tietopyyntö voidaan kuitenkin tietyin 4 artiklassa säädetyn poikkeusperusteiden evätä. Tässä jäsenvaltiot voivat käyttää kansallista liikkumavaraa. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi säätää, että tietopyyntö voidaan evätä, jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti henkilötietojen luottamuksellisuuteen, jos kyseinen henkilö ei ole antanut suostumustaan tiedon ilmaisemiseen; tai jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti viranomaisten toiminnan luottamuksellisuuteen, jos salassapidosta on laissa säädetty; tai jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti kansainvälisiin suhteisiin, yleiseen turvallisuuteen tai kansalliseen puolustukseen; tai jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti sellaisen ympäristön suojeluun, johon tieto liittyy, kuten harvinaisten lajien olinpaikat. Näitä poikkeusperusteita on kuitenkin tulkittava suppeasti

LUONNOS
10.4.2026

vertaamalla tiedon ilmaisemiseen liittyvää yleistä etua epäämällä saavutettaviin etuihin siten, että tietojen saatavuus on pääsääntö (ks. HE 170/2017 vp ja sen taustalla vaikuttanut Euroopan komission Suomelle antama virallinen huomautus 2015/2125). Pyydetty tieto on saatettava saataville osittain, jos muun ohella edellä mainitut 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut tiedot on mahdollista erottaa muista pyydyistä tiedoista.

Ympäristötiedodirektiivin 7 artiklassa säädetään myös ympäristötiedon levittämisestä. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että viranomaiset järjestävät toimintansa kannalta olennaisen, niiden hallussa olevan tai niitä varten toisen hallussa pidetyn ympäristötiedon siten, että tietoa voidaan aktiivisesti ja järjestelmällisesti levittää yleisölle erityisesti tietoverkkojen ja/tai sähköisten välineiden avulla, jos sellaisia on käytettävissä. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että ympäristötieto tulee asteittain saataville sähköisiin tietokantoihin, jotka ovat helposti yleisön saatavilla yleisten televiestintäverkkojen välityksellä.

Ympäristötiedodirektiivi ja Århusin yleissopimus on Suomessa pantu täytäntöön ensisijaisesti julkisuuslain säännöksillä. Ympäristötiedodirektiivillä ja Århusin yleissopimuksella voi kuitenkin tulkintavaikutuksen perusteella olla yksittäistapauksessa merkitystä arvioitaessa ympäristötietoihin kohdistuvan tietopyynnön hylkäämisen edellytyksiä (KHO 2024:70).

2.1.3.2 Inspire-direktiivi

Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/2/EY (*Inspire-direktiivi*) luo yleiset puitteet tiettyjen viranomaisten hallinnassa olevien paikkatietoaineistojen saatavuudelle ja käytölle Euroopassa. Direktiivi tähtää paikkatietojen yhteentoimivuuteen, niiden käytön ja ympäristön tilan seurannan tehostamiseen, viranomaisten yhteistyön lisäämiseen sekä monipuolisten kansalaispalvelujen syntymiseen.

Inspire-direktiivin 2 artiklan mukaan direktiivillä ei rajoiteta ympäristötiedodirektiivin soveltamista.

Inspire-direktiivin 3 artiklan mukaan paikkatiedolla tarkoitetaan kaikkea tietoa, joka sisältää välittömän tai välillisen viittauksen tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat 4 artiklan mukaan viranomaisen hallussa olevat paikkatietoaineistot, jotka ovat sähköisessä muodossa ja kuuluvat johonkin direktiivin liitteissä I–III lueteltuihin tietoryhmiin. Jos eri viranomaisten hallussa tai eri viranomaisten puolesta toisen hallussa on moninkertaisia samanlaisia kopioita samasta paikkatietoaineistosta, direktiiviä sovelletaan ainoastaan siihen alkuperäiseen versioon, josta eri kopiot ovat peräisin.

Liitteen I paikkatietoryhmiä on yhteensä yhdeksän ja ne sisältävät muun muassa: osoitteet, kiinteistöt, hydrografia ja suojellut alueet. Liitteen II paikkatietoryhmiä on yhteensä neljä ja niissä on mukana muun muassa maanpeite ja geologia. Liitteen III paikkatietoryhmiä on yhteensä 21 ja ne sisältävät muun muassa: tilastoyksiköt, rakennukset, maaperä, maankäyttö, väestön terveys ja turvallisuus, ympäristön tilan seurantalaitteet, tuotanto- ja teollisuuslaitokset, maatalous- ja vesiviljelylaitokset, luonnonriskialueet, ilmahan tila, merentutkimuksen maantieteelliset ominaispiirteet, merialueitten fysikaaliset olosuhteet, merialueet, lajien levinnäisyys sekä energia- ja mineraalivarat.

Inspire-direktiivin 11–12 artiklat edellyttävät, että viranomaisten on laadittava ja pidettävä ajan tasalla yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto, josta on tuotettu metatietoa kyseisen direktiivin

mukaisesti, sekä huolehdittava, että se on avoimesti saatavilla tietoverkossa katselua ja siirtämistä varten. Paikkatietoaineistojen julkista saatavuutta voidaan kuitenkin 13 artiklan mukaan rajoittaa muun muassa henkilötietojen tai kaupallisten ja teollisten tietojen luottamuksellisuuden vuoksi, jos tällaista salassapitoa edellytetään kansallisessa tai yhteisön lainsäädännössä. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa paikkatietoaineistojen julkista saatavuutta myös kansainvälisiin suhteisiin, yleiseen turvallisuuteen tai maanpuolustukseen liittyvien haitallisten vaikutusten vuoksi. Rajoitusperusteita on direktiivin mukaan tulkittava suppeasti ottaen kussakin yksittäisessä tapauksessa huomioon palvelun saatavuuteen liittyvä yleinen etu. Kussakin yksittäistapauksessa tiedon ilmaisemiseen liittyvää yleistä etua on verrattava palvelun rajoittamisella tai ehdollistamisella suojattavaan etuun.

Inspire-direktiivi on pantu kansallisesti täytäntöön paikkatietoinfrastruktuurista annetulla lailla (421/2009) ja sen nojalla. Paikkatietoinfrastruktuurista annettua lakia sovelletaan viranomaisten hallussa oleviin julkisiin paikkatietoaineistoihin lain 3 §:n mukaisesti. Lain 7 §:n mukaan paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on huolehdittava siitä, että yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto on saatavilla tietoverkossa aineiston katselua ja lataamista varten. Lain perusteluissa on (HE 18/2009 vp) on tunnistettu, että paikkatiedot voivat olla henkilötietolain tarkoittamia henkilötietoja, jos ne voidaan yhdistää tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön. Lain perusteluissa kuitenkin todetaan, että laissa ei ole tarkoitus poiketa henkilötietolain ja julkisuuslain säännöksistä, eikä laissa säädetä tarkemmin siitä, mitä henkilötietolaki ja julkisuuslaki käytännössä erilaisten paikkatietoaineistojen osalta edellyttää. Laissa ei siis ole erityistä säännöstä sen suhteesta julkisuuslakiin, erityisesti lain 16 §:n 3 momentissa säädettyihin viranomaisen henkilörekisteriin sisältyvien henkilötietojen luovuttamista koskeviin rajoituksiin.

2.1.3.3 Avoimen datan direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1024 avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä, jäljempänä avoimen datan direktiivi, annettiin kesäkuussa 2019. Direktiivin mukaan julkisen sektorin elinten hallussa olevien arvokkaiden tietoaaineistojen (high-value dataset, HVD) on oltava saatavilla maksutta, koneellisesti luettavassa muodossa ohjelmointirajapintojen kautta ja tarvittaessa useana kerralla ladattavana tiedostona. Tämän sääntelyn taustalla on se, että arvokkaiden tietoaaineistojen uudelleenkäyttöön liittyy merkittäviä hyötyjä yhteiskunnalle ja taloudelle.

Direktiivissä kehoitetaan jäsenvaltioita edistämään tietojen luomista ”sisäänrakennetun ja oletusarvoisen avoimuuden” periaatteella kaikkien tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvien asiakirjojen osalta. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava yleistä etua koskevien tavoitteiden, kuten yleisen turvallisuuden, johdonmukainen suojelutaso myös silloin, kun on kyse elintärkeän infrastruktuurin suojaamiseen liittyvistä arkaluonteisista tiedoista. Niiden olisi myös varmistettava henkilötietojen suojelu, myös silloin, kun yksittäisessä tietoaaineistossa oleva tieto ei aiheuta riskiä luonnollisen henkilön tunnistamisesta tai yksilöimisestä mutta kyseinen tieto saattaa yhdistettynä muihin käytettävissä oleviin tietoihin aiheuttaa tällaisen riskin.

Avoimen datan direktiivi on luonteeltaan osin yleislainsäädäntöä, joka perustuu sektorikohtaiseen unionin sääntelyyn. Avoimen datan direktiivin liitteessä I on lueteltu kuusi arvokkaiden tietoaaineistojen temaattista luokkaa: paikkatiedot, maan havainnointi ja ympäristö, säätiedot, tilastotiedot, yritys- ja yritysten omistustiedot sekä liikkuvuustiedot. Arvokkaiden tietoaaineistojen tarkempi määrittely on tehty direktiivin nojalla annetulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2023/138 arvokkaiden tietoaaineistojen luettelosta ja niiden julkaisemisesta ja

uudelleenkäyttöä koskevista järjestelyistä, jäljempänä *täytäntöönpanoasetus*. Täytäntöönpanoasetusta on alettu soveltaa kesäkuussa 2024.

Arvokkaiden tietoaineistojen mukainen teemaluokka ”Paikkatiedot” ja ”Maan havainnointi ja ympäristö” kytkeytyvät täytäntöönpanoasetuksen mukaan pitkälti Inspire-direktiivin. Teemaluokka ”Maan havainnointi ja ympäristö” kytkeytyy täytäntöönpanoasetuksen mukaan myös eri ympäristödirektiivien mukaisesti raportoitaviin tietoihin.

Avoimen datan direktiivi on pantu kansallisesti täytäntöön säätämällä laki eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä (712/2021) ja laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä (713/2021), sekä muuttamalla tiedonhallintalakia ja julkisuuslakia. Tiedonhallintalakiin lisättiin muun muassa säännös arvokkaiden tietoaineistojen saatavuudesta ja julkisuuslakiin lisättiin säännös tiedonhallintalaissa tarkoitettujen arvokkaiden tietoaineistojen maksuttomuudesta. Eräitä yleishyödyllisiä palveluita tuottavien yritysten tiedon uudelleenkäytöstä annettua lakia ei sovelleta asiakirjoihin, joiden saatavuutta on rajoitettu muussa laissa liikesalaisuuksin, valtion turvallisuuden tai henkilötietojen suojelemiseksi taikka muusta vastaavasta syystä.

2.2 Vesitalouden tietovarannon tietosisältö

Tässä luvussa on kuvattu vesitalouden tietovarantoa ja niitä tietojärjestelmiä, joihin sisältyy vesitalouden tietovarannon tietoja, keskittyen pääasiassa vesihuoltoon, patoturvallisuuteen ja tulvariskien hallintaan. Lisäksi on kuvattu yleisesti muita vesitalouden tietojärjestelmiä. Osa näissä tietojärjestelmissä olevasta tiedosta voi sisältyä myös muihin tietovarantoihin, etenkin vesienhoidon ja merenhoidon tietovarantoon. Yksittäinen tieto voidaan tulkita kuuluvan sekä esimerkiksi vesienhoidon ja merenhoidon tietovarantoon, että vesitalouden tietovarantoon riippuen tiedon käyttötarkoituksesta.

Vesitalouden tietovaranto on luonteeltaan looginen tietovaranto, jonka tietosisältö koostuu useampaan eri tietojärjestelmään tallennetuista tiedoista. Vesitalouden tietovarannon tietoja on tallennettuna myös tietoja käsittelevien viranomaisten asianhallintajärjestelmiin.

2.2.1 Vesitaloustiedot turvallisuuskriittisinä tietoina

Vesihuollon turvaaminen, tulva- ja kuivuusriskien hallinta sekä patoturvallisuuden varmistaminen ovat kaikki Yhteiskunnan turvallisuusstrategian⁴ tunnistamia strategisia tehtäviä, joilla turvataan yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Vesitaloustietojen merkitys yhteiskunnan turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta keskeisinä tietoina on viime vuosina korostunut entisestään. Vesitalouden tietovarantoon sisältyy myös sellaisia tietoja, jotka koskevat yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetun lain (310/2025) sekä kyberturvallisuuslain (124/2025) soveltamisalan piiriin kuuluvia vesihuolto-toimijoita. Vesitalouden tietovarantoon sisältyy siten salassa pidettävää ja turvallisuusluokiteltua turvallisuusluokan IV tietoa, joka liittyy muun muassa yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin ja varautumiseen.

---

⁴ Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:1. Valtioneuvosto Helsinki 2025. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/817eb584-f510-49a2-ad2f-9106226b2f20/content>>

Toisaalta vesitalouden tietovarantoon sisältyy paljon ympäristötietodirektiivin ympäristötiedon määritelmän mukaista tietoa. Esimerkiksi monet vesihuollon tiedot ovat paitsi ympäristötietoja, myös yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisen infrastruktuurin tietoja. Vastaavia tietoja sisältyy myös muun muassa patoja koskeviin tietoihin.

Koska vesitalouden tietovarantoon sisältyy paljon turvallisuuskriittistä tietoa, vesitaloustietojen luovuttamisessa ja julkaisemisessa korostuu tarve kiinnittää huomioita tapauskohtaisen tiedon ja olosuhteiden merkitykseen myös turvallisuuskulmasta. Tietoja luovutettaessa ja julkaishtaessa on aina arvioitava, onko tieto julkista, vai mahdollisesti salassa pidettävää julkisuuslaissa säädettyillä perusteilla. Tässä yhteydessä on tärkeää huomioida myös tietojen kasaantumisvaikutus, jossa suuren tietomäärän helppo saatavuus voi aiheuttaa turvallisuusriskin, vaikka yksittäisen tiedon merkitys ei olisikaan kriittinen. Vesitalouden tietovarannon tietoihin sisältyy näin ollen tarve tasapainotella yhtäältä julkisuusperiaatteen ja julkisuuslain mukaisen tiedon avoimuuden sekä ympäristötiedon saatavuuden, mutta toisaalta kuitenkin tietojen suojaamistarpeen ja rajatun julkaisemisen sekä tapauskohtaisen harkinnan perusteella arvioitavan salaamistarpeen kanssa.

2.2.2 Tulvatiedot

Suomen ympäristökeskuksen ja elinvoimakeskusten ylläpitämä tulvatietojärjestelmä kokooa tulvariskilain mukaisen ja muun tarpeellisen tulviin liittyvän tiedon tietokantaan ja paikkatietojärjestelmään. Tietojärjestelmä rakentuu erilaisista tulvatietolajeista ja käyttöliittymistä. Tulvatietojärjestelmä on toistaiseksi pääosin vain Suomen ympäristökeskuksen ja elinvoimakeskusten sisäisessä käytössä. Tulvatietojärjestelmän käyttöoikeudet annetaan vain niille henkilöille, jotka järjestelmän tietoja työssään tarvitsevat. Tiedot sisältävät osittain turvallisuusluokiteltua turvallisuusluokan IV tietoa. Paikkatietoaineisto (tulvakartat) on kuitenkin rajoitteilta osin ladattavissa Syken Ympäristötieto -palvelusta ja käytössä myös ulkoisessa vesi.fi:n Tulvakarttapalvelussa. Tulvatietojärjestelmä sisältää tällä hetkellä erilaista tulvatietoa yli 10 000 pisteeltä/alueelta, vanhimmat tulvatiedot ovat 1800-luvun lopusta. Järjestelmään tallennettujen tietojen ja erilaisten tulvatietolajien määrät vaihtelevat alueittain.

Tulvatietojärjestelmän avulla voidaan varautua muuttuviin ilmasto- ja vesioloihin ja sopeutua ilmastonmuutokseen. Sitä käytetään apuna hallittaessa tulvariskejä (esim. tulvakarttojen ja tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen ja seuranta). Tulvatietojärjestelmän tarjoamien alimpien rakentamiskorkeuksien ja tulvakarttojen avulla estetään uusien tulvariskikohteiden syntyminen. Tulvatietojärjestelmä tarjoaa tietoa tulvariskeistä niin viranomaisille, toiminnanharjoittajille kuin väestölle. Elinvoimakeskukset tallentavat järjestelmään EU-komissiolle raportoivat tiedot sekä käyttävät järjestelmää ns. tulvapäiväkirjana. Tulvatiedot saadaan näin valtakunnalliseen ja yhtenäiseen muotoon samalla varmistuen tiedon ja osaamisen siirtyminen tuleville käyttäjäpolville.

Tulvatietojärjestelmä koostuu tällä hetkellä seuraavista tulvatietolajeista:

- Havaitut tulvavedenkorkeudet ja tulvavirtaamat (piste) - varta vasten tulvan takia mitatut yksittäiset ja hetkelliset havainnot.
- Havaitut tulva-alueet (alue) - esim. ilma- tai satelliittikuvilta laaditut toteutuneiden tulvien rajaukset. Saatavilla vain paikkatietoaineistona, esim. Syken Ympäristötieto -palvelussa.
- Määritetyt (mallinnetut) tulvavedenkorkeudet ja tulvavirtaamat (piste) - tiettyjen toistuvuusajkojen (tulvan todennäköisyyksien) tulvaskenaariot.

- Määritetyt alimmat suositeltavat rakentamiskorkeudet (piste/alue) - pistemuotoisena esim. kiinteistölle, aluemuotoisena järvelle.
- Tulvavaarakartat (mallinnetut tulva-alueet) - tiettyjen toistuvuusajkojen tulvan peittävyyttä ja syvyyttä kuvaavat tulvavaaravyöhykkeet. Vesistötulvat, meritulvat ja ns. erikoisskenaariot, esim. jäistä aiheutuneet tulvat. Avoimena paikkatietoaineistona Syken Ympäristötieto -palvelussa.
- Esiintyneet tulvat - kuvaus tapahtuneista tulvista, esim. ajankohta, tulvatyyppit ja vahingolliset seuraukset.
- Tulevaisuuden tulvat - kuvaus tulevaisuuden tulvaskenaarioista, esim. todennäköisyys, tulvatyyppit ja vahingolliset seuraukset.
- Tulvariskialueet - tiedot merkittävistä ja muista tulvariskialueista, esim. tulvariskialueiden rajausta tulvakartoitustarpeen perusteella, tulvatyyppit ja perusteena olevat vahingolliset seuraukset. Avoimena paikkatietoaineistona Syken Ympäristötieto -palvelussa.
- Tulvariskikartat – asukasmäärää ja rakennuksia kuvaavat tulvariskiruudut, tulvan peittämät tiet ja tulvariskikohteet (piste) - tulvavaarakartoitetuilta alueilta tunnistettuja tulvariskikohteita kuvauksineen ja vaikutustietoineen. Sisältää yhteyden rakennus- ja huoneistorekisteriin, ympäristönsuojelun valvonnan asiointijärjestelmä YLVAan ja erilaisiin paikkatietoaineistoihin.
- Tiedot tulvariskien hallintasuunnitelmista sekä niihin sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä. Tiedot valmistuneista toimenpiteistä päivitetään järjestelmään vuosittain.

2.2.3 Patoturvallisuustiedot

Patoturvallisuuden tietojärjestelmästä säädetään patoturvallisuuslain 33 §:ssä. Patoturvallisuuden liittyvien tietojen käyttötarkoitus on padon omistajien ja viranomaisten tehtävien hoito patoturvallisuuslain mukaisesti. Patoturvallisuuden tietojärjestelmä on patoturvallisuusviranomaisen eli Lapin elinvoimakokeskuksen omistama tietojärjestelmä, jota Suomen ympäristökeskus teknisesti ylläpitää. Tietojärjestelmä toteutettiin näiden kahden tahon välisenä yhteistyönä vuosina 2010–2013. Tietojärjestelmä toimii ns. sähköisenä patoturvallisuuskansiona, josta voi seurata patojen tärkeimpiä tietoja missä ja milloin vain sähköisesti. Tietojärjestelmässä on myös henkilötietoja, esimerkiksi padon omistajien nimi- ja yhteystietoja. Patoturvallisuusviranomaisen toimii järjestelmän pääkäyttäjänä. Tietojärjestelmän ylläpito ja kehittäminen on tapahtunut patoturvallisuusviranomaisen ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyössä.

Patoturvallisuusviranomaisen lisäksi aineistoa käyttävät padon omistajat, pelastusviranomaisen ja Lupa- ja valvontavirasto. Aineistoa käytetään mm. vesi- ja ympäristönsuojelulain valvonnassa, tulvasuojelussa sekä pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa. Padon omistajat ja jotkin viranomaiset ovat saaneet tietojärjestelmään rajoitetut luku- ja tallennusoikeudet vuonna 2013. Tallennusoikeudet on pyydetty erikseen. Tietojärjestelmä sisältää patoturvallisuuslain mukaisesti vahingonvaaran perusteella luokiteltujen patojen tietoja. Padon omistaja toimittaa ajantasaista tietoa padoista ja patoturvallisuusviranomaisen tallentaa tiedot. Vuonna 2018 tulleen päivityksen yhteydessä padon omistajille lisättiin ominaisuus, jossa he voivat myös itse tallentaa tietyt dokumentit aineistoon ja patoturvallisuusviranomaisen hyväksyy ne. Tietojärjestelmän lisäksi patoturvallisuusviranomaisen ja padon omistajan tulee säilyttää kustakin padosta ajantasaista tietojärjestelmästä saadut tulosteet sekä muut padon turvallisuuden kannalta tärkeät asiakirjat paperisina siten, että ne ovat mahdollisissa häiriötilanteissa nopeasti saatavilla.

Patoturvallisuuden tietojärjestelmä sisältää tietoja patoturvallisuuslainsäädännön alaisista patorakenteista: sijainti, yhteystiedot, luvat, patoturvallisuusasiakirjat, padon ja padotusalueen päämitat, hydrologiset mitoitusarvot, tarkastukset ja häiriötilanteet.

Tapauksesta riippuen salassa pidettäviä asiakirjoja saattavat olla julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohdassa mainitut turvajärjestelyjä ja vahingonvaaraa tai onnettomuuksiin varautumista koskevat asiakirjat. Patotiedot voivat muodostaa myös turvallisuusluokiteltua turvallisuusluokan IV tietoa.

2.2.4 Vesihuollon tiedot

Vesihuollon tiedoista säädetään vesihuoltolaissa ja vesihuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1173/2025). Vesihuoltolaitokset toimittavat vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään vuosittain vesihuoltolaitoksen maksu- ja taloustiedot sekä muun operatiivisen toiminnan tiedot. Tietojen keräämisen tarkoituksena on arvioida vesihuollon järjestämisen tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta. Suomen ympäristökeskus vastaa tietojärjestelmän teknisestä ylläpidosta. Tietojärjestelmän tietosisältöä määritellään yhteistyössä elinvoimakeskusten kanssa.

Vesihuoltolain mukaisista vesihuoltolaitoksista ylläpito-oikeudet saa toimijan edustamisoikeudellinen henkilö (nimenkirjoittaja), joka jakaa tarvittaessa valtuuksia organisaatiossa. Vesihuollon tietojärjestelmän käyttöoikeudet annetaan vain niille henkilöille, jotka järjestelmän tietoja työssään tarvitsevat. Järjestelmään on mahdollista myöntää katselija- ja ylläpito-oikeuksia, ja oikeudet on mahdollista myöntää kaikkeen tietosisältöön tai pelkästään julkiseen sisältöön. Tiedot sisältävät osittain turvallisuusluokiteltua turvallisuusluokan IV tietoa, joka liittyy vesihuoltolaitosten kriittisen infrastruktuurin sijaintiin. Tietoihin sisältyy myös vesihuoltolaitosten yhteishenkilöiden yhteystietoja, jotka ovat henkilötietoja.

Tietojärjestelmän tietoja käytetään vesihuoltolain valvonnassa. Lisäksi vesihuoltolaitokset voivat tarkastella omia tietojaan ja verrata järjestelmän avulla toimintaansa muihin vesihuoltolaitoksiin. Tietoja hyödynnetään erilaisissa raportoinneissa, kuten juomavesidirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/2184, annettu 16 päivänä joulukuuta 2020, ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta) mukaisessa raportoinnissa.

Tiedot, lukuun ottamatta salaiseksi määriteltyä tietoa, siirtyvät avoimeen rajapintaan. Sieltä käsin tietoja on mahdollista hyödyntää ja tietoa siirtyy esimerkiksi Vesilaitosyhdistyksen ylläpitämään Venla-tietojärjestelmään ja Vesi.fi-verkkopalvelun Vesihuollon tunnusluvut -raportille. Kaikille avoimia julkisia raportteja on saatavilla internetissä.

Lisäksi vesihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettujen vesihuoltolaitoksen vedentuotantoketjun riskienhallinnan perusteella toteutettavan raakavesitarkkailun tulokset sekä niihin liittyvien vedenottopisteiden ja havaintopaikkojen sijainti- ja ominaisuustiedot muodostavat osan vesitalouden tietovarantoa. Näitä tietoja toimitetaan osin vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään, osin vesienhoidon ja merenhoidon tietojärjestelmään. Myös vesihuoltolain 8 a §:ssä tarkoitettujen vesihuoltolaitosten toiminta-alue tiedot ovat osa vesitalouden tietovarantoa. Niitä toimitetaan Syken ylläpitämään toiminta-alue tiedon tietojärjestelmään, josta niitä siirretään vesi.fi-palveluun.

2.2.5 Vesistöiden tiedot

Vesistöiden tietojärjestelmä sisältää tietoa vesistöissä toteutetuista rakenteista ja toimenpiteistä. Rakenteita ovat muun muassa padot, penkereet ja pumppaamot. Toimenpiteitä ovat esimerkiksi ruoppaus ja joen perkaus. Varsinaisten rakenteiden ja toimenpiteiden lisäksi omiksi päätyypeikseen on erotettu kunnostustoimenpiteet ja muut vesien käyttöä, hoitoa ja valvontaa tukevat aineistot. Tietojärjestelmä sisältää tietoa rakenteiden sijainnista ja ominaisuuksista sekä kuvia kohteista.

Vesistöhankeiden tietojärjestelmässä olevat asiakirjat voivat joissakin tapauksissa olla salassapidettäviä tai mahdollisesti turvallisuusluokiteltua turvallisuusluokan IV tietoa.

2.2.6 Hydrologian ja vesistöjen käytön tiedot

Tietojärjestelmä sisältää tietoja vesivarojen alueellisesta ja ajallisesta jakautumisesta Suomessa. Tietojärjestelmään valtakunnallisesti ja keskitetysti tallennettavia tietoja ovat vedenkorkeus, virtaama, vedenlämpötila, aluesadanta, valunta, pohjaveden korkeus, lumen vesiarvo, järvien jäätilanne, jään paksuus ja roudan syvyys. Muitakin hydrologiaan liittyviä tietoja tallennetaan, mutta ei valtakunnallisella kattavuudella.

Tietoaineisto käsittää hydrologisen tietokannan sekä vesistöjen käyttötoimintaa tukevia tietoja ja ohjelmia. Tietokantaosa käsittää n. 10 hydrologista osarekisteriä, joissa on havaittuja tai laskettuja arvoja kaikkiaan noin 5000 mittauspisteeltä tai -alueelta. Vanhimmat havainnot ovat vuodelta 1693 ja lisää havaintoja saadaan monista havaintolajeista päivittäin.

Tietoaineistoa käytetään Suomen vesivarojen ja ajankohtaisen vesitilanteen kuvaukseen sekä arviointiin. Lisäksi aineistoa käytetään monipuolisesti vesivarojen käytön ja hoidon tukemiseen (mm. vesistöennusteet ja vesistöjen käytön päätöksenteon tuki), tulva- ja kuivuusriskien hallintaan sekä vesiensuojeluun ja vesientutkimukseen liittyvissä tehtävissä.

Pohjaveden pinnankorkeuteen ja routaan liittyviä tietoja on tallennettuna lisäksi pohjavesitietojärjestelmään sekä vesienhoidon ja merenhoidon tietojärjestelmään, jossa säilytetään myös turvallisuusluokan IV tietoa.

Osa tietovarannon tiedosta on avoimesti saatavilla. Tietojärjestelmään sisältyy salassa pidettävää aineistoa, joka liittyy vesivoimayhtiöiden tuntikohtaiseen vedenkorkeus- ja virtaama-aineistoon, jota käytetään ennakoivaan tulvantorjuntaan ja tulvasuojeluun. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus (päättös 854/2025) on arvioinut tuntivirtaamatietojen salassa pidettävyyttä, ja katsonut, että tiedot ovat liikesalaisuuksia ja siten salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan perusteella. Hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

2.2.7 Säännöstelyhankkeiden tiedot

Järvirekisterin Säännöstelyhankkeet -osio sisältää perustiedot Suomen säännöstelyhankkeista. Mukana on myös muita vesitalouslupia, joilla vaikutetaan järvien vedenkorkeuksiin ja virtaamiin. Tieto on pääosin avointa.

2.2.8 Vesistömallijärjestelmä

Vesistömallijärjestelmä on ohjelmistokokonaisuus, joka ennustaa vesistöjen virtaamia ja pinnan korkeuksia eri aikajäniteillä sekä tuottaa näistä ennusteista dataa erilaisiin käyttötarkoituksiin. Vesistömallissa on kuvattu hydrologisen kierron kannalta tärkeimmät vesistöalueen elementit, mm. aluesadanta, lumipeite, haihdunta maanpinnalta ja vesistöstä, maankosteus, pohjavesi, valunta, järvet ja joet. Vesistömallijärjestelmä hyödyntää mm. hydrologista havaintotietoa sekä Ilmatieteen laitoksen tuottamia säähavainnoja ja ennusteita. Vesistömallijärjestelmä sisältää operatiivisen, koko Suomen kattavan kuormitusmallin vesistöille, joka simuloi ravinteiden prosesseja, huuhtoutumista ja kulkeutumista maalla, joissa ja järvissä sekä ravinteiden kokonaiskuormaa vesistöihin, pidättymistä ja Suomen vesistöistä Itämereen lähtevää kuormaa.

Vesistömalliaineisto sisältää useita osa-aineistoja, joista keskeisimmät ovat:

- Operatiivinen hydrologinen malli (WSFS-O)
- Kuormitusmalli (WSFS-Vemala)
- Uusi malliversio, jossa moni prosessi on kuvattu fysikaalisesti aiempaa tarkemmin (WSFS-P)
- Tunnin aika-askeleella toimiva vesistömalli (WSFS-H)

Vesistömallin tuottamasta tiedosta osa on avoimesti saatavilla. Osa tuotetusta tiedosta on saatavilla maksullisena. Osalla vesistömalliaineiston lähtötiedoista on julkaisurajoituksia.

2.3 Eräitä esitykseen liittyviä keskeisiä käsitteitä

Seuraavaan taulukkoon on koottu eräitä tämän esityksen kannalta keskeisiä käsitteitä.

Taulukko 1. Eräitä esitykseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Käsite tai ilmaisu	Selostus
Yleinen tietosuoja-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus, myös GDPR, General Data Protection Regulation)
Henkilötieto	Kaikki tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyvät tiedot. Tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella. (yleinen tietosuoja-asetus 4 artikla kohta 1)
Henkilötietojen käsittely	Henkilötietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai

	asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista (yleinen tietosuojasetus 2 artikla kohta 2)
Looginen tietovaranto	Toiminnan tarpeiden perusteella koottu joukko tietoja. https://sastot.suomi.fi/terminology/jhs/concept/J684 Vrt. fyysinen tietovaranto, joka on tiedon konkreettinen tallennuspaikka. Se voi olla esimerkiksi digitaalinen tietokanta, paperiasiakirjat tai fyysinen arkisto. (AI-yhteenveto)
Paikkatieto	Tieto, joka sisältää välittömän tai välillisen viittauksen tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen (Laki paikkatietoinfrastruktuurista 2 § 1 mom. 1 kohta)
Paikkatieto, johon sisältyy henkilötietoja	Esim. kiinteistöön liittyvät luonnollista henkilöä koskevat tiedot. (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/ser-ver/api/core/bitstreams/be95322b-841b-42bb-93ee-59bf8df235ec/content , esim. s. 77–78.) Paikkatieto, josta henkilö voidaan tunnistaa epäsuorasti https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_fi.pdf
Rekisteri	Mitä tahansa jäseneltyä henkilötietoja sisältävä tietojoukko, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallisin tai maantieteellisin perustein jaettu (EU:n tietosuojasetus 4 artikla kohta 6) On huomattava, että yleiskielessä käsitettä käytetään laajemmalla kuin pelkästään henkilötietoihin sidoksissa olevassa merkityksessä.
Rekisterinpitäjä	Luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, viranomainen, virasto tai muu elin, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot (EU:n tietosuojasetus 4 artikla kohta 7)
Rekisteröity	Henkilö, jota henkilötieto koskee. (https://tietosuojafi.fi/tietosuojafi) Tunnistettu tai tunnistettavissa oleva luonnollinen henkilö (EU:n tietosuojasetus 4 artikla kohta 1), jota henkilötieto koskee
Tietoaineisto	Asiakirjoista ja muista vastaavista tiedoista muodostuva tiettyyn viranomaisen tehtävään tai palveluun liittyvä tietokokonaisuus (Tiedonhallintalain 2 §:n 5 kohta)

Tietojärjestelmä	Tietojenkäsittelylaitteista, ohjelmistoista ja muusta tietojenkäsittelystä koostuvaa kokonaisjärjestely (Tiedonhallintalain 2 §:n 3 kohta)
Tietosuoja	Tietosuoja on perusoikeus, joka turvaa rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien toteutumisen henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojan tarkoituksena on osoittaa, milloin ja millä edellytyksillä henkilötietoja voidaan käsitellä. (https://tietosuoja.fi/tietosuoja) Järjestelyt, joilla pyritään varmistamaan henkilötietojen asianmukainen käsittely ja niiden yksityisyyden säilyminen https://sanastot.suomi.fi/terminology/th/concept/concept-5013
Tietovaranto	Viranomaisen tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettäviä tietoaaineistoja sisältävä kokonaisuus, jota käsitellään tietojärjestelmien avulla tai manuaalisesti (Tiedonhallintolain 2 §:n 6 kohta) Tietovaranto muodostuu tietoaaineistoista ja/tai asiakirjoista. Yhdessä tietovarannossa voi olla yhden tai useamman tyyppisiä tietoaaineistoja ja/tai asiakirjoja
Vesitalouden tietovaranto	Tietovaranto, josta ehdotetaan säädettäväksi vesitalouden tietovarannosta annettavassa laissa
Yhteisrekisterinpito	Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, kyse on yhteisrekisterinpitäjistä. (Kts. EU:n tietosuoja-asetuksen artikla 26)

2.4 Nykytilan arviointi

Vesitaloutta koskevia tietoja koskeva nykyinen säädöspohja on puutteellinen. Vesihuoltolaissa, patoturvallisuuslaissa ja tulvariskilaissa tunnistetaan näiden lakien toimeenpanoon ja valvontaan tarpeellisia tietoja sisältävien tietojärjestelmien olemassaolo, ja säädetään joiltain osin viranomaisten tietojärjestelmiä koskevista vastuista. Näiltä osin nykyinen lainsäädäntö on kuitenkin riittämätön, mikä aiheuttaa ylimääräistä selvittelyä ja työtä viranomaisille esimerkiksi tietojen antamista koskevissa kysymyksissä.

Vesitaloustietoja hyödynnetään laajasti erilaisiin käyttötarkoituksiin. Voimassa oleva lainsäädäntö on puutteellinen erityisesti henkilötietojen suojaan liittyvien vaatimusten suhteen, mutta myös muun muassa tiedonhallintaan liittyvien vastuiden näkökulmasta. Koska vesitalouden tiedot muodostavat laajan eri menettelyihin kytkeytyvän kokonaisuuden, tiedonhallintaa koskevan sääntelyn keskittäminen omaan erillislakiinsa on selkeyden vuoksi perusteltua.

Suomen ympäristökeskuksen tietojärjestelmiin tallennetaan vesitalouteen liittyvien tietojen lisäksi laajasti myös muita vesiä koskevia tietoja, joita hyödynnetään muun muassa vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelussa. Koska vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannosta on tarkoitus säätää erikseen osana ympäristöministeriön hanketta, on vesitietoja koskevan Suomen

ympäristökeskuksen tietojärjestelmiin sisältyvän kokonaisuuden tiedonhallinnan kannalta tarpeen, että myös vesitalouden tietovaranto tunnistetaan lailla ja sitä koskevista vastuista säädetään. Tämä selkeyttää vesiin liittyvien tehtävien parissa työskentelevien viranomaisten tehtäviä ja vastuita.

Vesitalouden tietovarannon tietoja julkaistaan yleisessä tietoverkossa ympäristötietoina sekä paikkatietoinfrastruktuurilainsäädännön perusteella. Näissä tiedoissa julkaistaan myös hydrologisiin havaintopaikkoihin liittyviä paikkatietoja, joihin sisältyy myös henkilötietoja. Säännöksiä tietojen luovuttamisesta tai avoimessa tietoverkossa julkaisemisesta ei sisälly nykyiseen lainsäädäntöön, jonka vuoksi sääntelyä tulisi tältä osin täydentää.

Koska vesitalouden tietovarantoon sisältyy myös salassa pidettävää tietoa, jota useammat eri viranomaistahot voivat tarvita lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi, on tarpeen myös säätää tietovarannon salassapidettävän tiedon saantiin oikeutetuista tahoista. Nykyisellään tiedonsaantioikeuksista vesitalouden tietovarannon salassapidettävään tietoon ei ole säädetty.

3 Tavoitteet

Uusi laki vesitalouden tietovarannosta selkeyttäisi ja yhdenmukaistaisi vesitalouden tietovarantoa koskevan sääntelykehikon. Uudella lailla varmistettaisiin henkilötietojen suojaan liittyvien vaatimusten toteutuminen ja selkeytettäisiin tietovarannon kanssa tekemisissä olevien viranomaisten vastuut ja roolit. Esityksellä ei luoda uutta tietovarantoa, vaan selkeytetään ja täydennetään nykytilanne vastaamaan vaatimuksia. Tällä hetkellä vesitalouden tietovarannon olemassaoloa ei tunnisteta lain tasolla.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvia vesitietoja sääntelemään säädettäisiin uusi laki vesitalouden tietovarannosta. Tietovarannon käsite on tiedonhallintalain mukainen käsite. Vesitalouden tietovaranto olisi luonteeltaan looginen tietovaranto, johon tallennettavaksi säädettäviä tietoja ei tallennettaisi fyysisesti samaan paikkaan.

Ehdotetun uuden vesitalouden tietovarantolain sääntelyllä tuotaisiin lainsäädännön tasolle näkyväksi vesitalouden tietoihin liittyvät vastuut, tiedonhallinta ja henkilötietojen suoja. Ehdotettu uusi laki ei aiheuttaisi muutoksia niihin tietojärjestelmiin, joissa tietovarannon tietoja nykyisin käsitellään.

Jotkut vesitalouden tietovarannon tiedot voivat käyttötarkoituksensa perusteella kuulua useampaan loogiseen tietovarantoon. Esimerkiksi vesien- ja merenhoitolain mukaisessa vesienhoidon ja merenhoidon suunnittelussa hyödynnetään vesiä koskevia tietoja, joista osa saattaa käyttötarkoituksensa perusteella kuulua niin vesitalouden tietovarantoon kuin myös vesien- ja merenhoidon tietovarantoon. Ehdotetulla sääntelyllä ei ole tarkoitus rajoittaa tietojen käytettävyyttä eri hallinnaloilla.

Vesitalouden tietovarantolaisissa säädettäisiin yhteisrekisterinpidosta. Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä olisivat elinvoimakeskus ja Suomen ympäristökeskus. Yhteisrekisterinpitäjien vastuista säädettäisiin täsmällisesti, huomioon ottaen myös henkilötietojen luovuttamisen tietopyyntöjen perusteella, sekä rekisteröityjen yhteyspisteenä toimimisen.

Ehdotettu tietovarantosääntely sisältäisi myös nimenomaiset säännökset, jotka mahdollistavat henkilötietoja sisältävien paikkatietojen julkaisemisen yleisessä tietoverkossa julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin estämättä. Tämä sääntely mahdollistaisi nykyisen tietojen julkaisukäytännön jatkumisen. Rekisterinpitovastuu olisi tietoja jo nykyisin julkaisevalla Suomen ympäristökeskuksella ja elinvoimakeskuksella.

Ehdotettuun tietovarantolakiin sisältyisi myös säännökset oikeudesta saada tietovarannon tietoja maksutta sekä viranomaisten oikeudesta saada tietovarannon salassapidettäviä tietoja. Viranomaisten tiedonsaantioikeus tietovarannon salassapidettäviin tietoihin rajattaisiin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Ehdotetulla sääntelyllä ei olisi vaikutuksia salassapidettäviin tietoihin tai niiden luokitukseen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Ympäristövaikutukset

Esityksessä ehdotettavalla tietovarantosääntelyllä ei olisi suoria ympäristövaikutuksia. Vesitalouden tietovarannosta annettavalla sääntelyllä voi kuitenkin olla välillisiä ympäristövaikutuksia, sillä annettavalla sääntelyllä varmistetaan tiedonsaantioikeudet tietoja tarvitseville tahoille. Näin varmistetaan tietojen hyödyntämismahdollisuus esimerkiksi tulvariskien hallinnassa.

4.2.2 Viranomaisvaikutukset

4.2.2.1 Toiminta ja palvelujen tuottaminen

Esityksessä ehdotettavan tietovarantosääntelyn mukaiset säännökset viranomaisten rekisterinpitovastuista, sekä muista viranomaisvastuista ja tehtävistä, selventäisivät eri viranomaisten välistä työnjakoa sujuvoittaen siten viranomaistyötä ja yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamista. Tällä voidaan arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia rekisteröityjen oikeuksien toteutumiseen, viranomaisten tiedon liikkuvuuteen ja sellaisten julkisten palveluiden tarjoamiseen ja tuottamiseen, joissa käytetään tietovarantojen tietoja.

Esityksessä ehdotettavan yhteisrekisterinpitoa koskevan säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset viranomaisten vastuut ovat linjassa eri viranomaisille henkilötietojen käsittelyyn toimivaltaa luovassa lainsäädännössä säädettyihin tehtäviin. Koska yleistä tietosuoja-asetusta on tullut soveltaa jo vuodesta 2018 alkaen, ei ehdotetusta sääntelystä voida arvioida aiheutuvan rekisterinpitovastuullisille viranomaisille työmäärän lisääntymistä. Kukin viranomainen hoitaisi rekisterinpitovastuunsa olemassa olevilla viranomaisvoimavaroilla.

4.2.2.2 Tiedonhallinnan muutokset

Esityksessä ehdotettu tietovarantosääntely ei edellyttäisi uusien tietojärjestelmien tai -tietovarantojen perustamista tai välitöntä kehittämistä. Näin ollen kyse ei myöskään ole muutoksista, joista tulisi pyytää tiedonhallintalain 9 §:n tarkoittama valtiovainministeriön lausunto. Kuten edellä on jo todettu, esityksessä ehdotetulla tietovarantosääntelyllä selkiytettäisiin viranomais-ten rekisterinpitovastuita, sekä muita viranomaisvastuita ja tehtäviä. Tämä selventäisi samalla myös tiedonhallinnan vastuiden toteuttamista tiedonhallintayksiköissä.

LUONNOS 10.4.2026

Tiedonhallintayksiköiden tulisi laatia ehdotetuista tietovarannoista tiedonhallintamallit tai tarvittaessa päivittää olemassa olevia malleja.

Esitys ei sisällä asiakirjajulkisuutta muuttavia ehdotuksia, mutta ehdotettu tietovarantosääntely selventäisi myös henkilötietoihin liittyvien tietopyyntöihin vastaamiseen liittyviä viranomaisvastuita. Nykytilanteessa ei aina ole ollut selvää, mikä viranomainen pyydyt tiedot voi luovuttaa tilanteessa, jossa useat eri viranomaiset tallentavat tietoja samoihin tietojärjestelmiin ja -varantoihin. Uuden sääntelyn myötä viranomaisten toimintamallit tietopyyntöihin vastaamiseen tulisi ajantasaistaa vastaamaan täsmennettyä sääntelyä ja vastuita.

Esitys ei sisällä salassapitoperusteita muuttavia ehdotuksia, mutta ehdotettuun tietovarantosääntelyyn sisältyvät täsmennetyt säännökset viranomaisten oikeudesta saada tietovarantojen tietoja salassapitosäännösten estämättä aiheuttanevat tarpeen tarkistaa tiedonsaantioikeuksien toteuttamiseen liittyviä käytäntöjä ainakin joiltain osin. Tässä yhteydessä huomiota on kiinnitettävä nykyistä tarkemmin siihen, mihin lakisääteisen tehtävään kunkin viranomaisen oikeus perustuu ja onko kyse tämän lakisääteisen tehtävän kannalta välttämättömistä salassapidettävistä tiedosta.

4.2.3 Taloudelliset vaikutukset

Kuten edellä on jo todettu, esityksessä ehdotettu tietovarantosääntely ei edellyttäisi uusien tietovarantojen tai -järjestelmien perustamista tai välitöntä kehittämistä. Tiedot tallennettaisiin edelleen teknisesti samoihin järjestelmiin, kuin nykyisinkin, eli loogisen tietovarannon muodostaminen sääntelyllä ei muuttaisi tietojen tallennuskäytäntöjä. Näin ollen tietovarannon tai -järjestelmien perustamiseen ja kehittämiseen liittyviä taloudellisia vaikutuksia ei syntyisi.

4.2.4 Tietosuojavaikutukset

Vesitalouden tietovarantosääntelyn soveltamisalaan kuuluvat henkilötiedot ovat luonnollisten henkilöiden nimi- ja yhteystietoja ja yritysten nimissä olevia nimitietoja sekä paikkatietoja, jotka ovat myös henkilötietoja. Näiden tietojen kerääminen ja muu käsittely on tarpeen vesitalouden lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi, mikä on huomioitu ehdotetussa käyttötarkoituussääntelyssä. Henkilötietoihin ei myöskään kuulu yleisen tietosuojaa-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja eikä muutoinkaan valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja. Henkilötietojen käsittelyn arvioidaan olevan oikeasuhteista käsittelyn tarpeen näkökulmasta.

Henkilötietojen käsittelyn osalta sääntely täydentyisi nykyisestä, mikä olisi omiaan vahvistamaan henkilötietojen suojaa. Käsiteltävien henkilötietojen luonne ja käsittelyn tarkoitus huomioidaan ottaen kyse ei tässä kokonaisuudessa myöskään ole sellaisten henkilötietojen käsittelystä, johon liittyisi rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien näkökulmasta korkea riski. Vesitalouden tietovarannosta ja rekisterinpitovastuista säättäminen ehdotetusti edistäisi yleisen tietosuojaa-asetuksen mukaisten rekisteröityjen oikeuksien toteutumista. Ehdotetulla tietovarantosääntelyllä ei edellä selostetun perusteella myöskään arvioida olevan erityisiä vaikutuksia tietosuojavaltuutetun toimistolle.

4.2.5 Tietoyhteiskuntavaikutukset

Ehdotukseen sisältyvät säännökset, jotka mahdollistavat tietovarantoon kuuluvien henkilötietojen sisältävien paikkatietojen julkaisemisen yleisessä tietoverkossa, antavat mahdollisuuden

siihen, että nykyinen kyseisten tietojen julkaisukäytäntö voi jatkua. Jonkin verran myönteisiä tietoyhteiskuntavaikutuksia voi yleisellä tasolla arvioituna olla pelkästään viranomaisvastuiden selkiyttämällä.

4.2.6 Turvallisuusvaikutukset

Vesitalouden tietovarantoon sisältyy salassa pidettävää ja turvallisuusluokiteltua turvallisuusluokan IV tietoa, joka liittyy muun muassa yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin ja varautumiseen. Ehdotukseen sisältyvillä säännöksillä selkeytetään vesitalouden tietovarannon tiedonhallintaan liittyviä rekisterinpito- ja muita vastuita, ja varmistetaan ja edistetään siten myös tiedon asianmukaista ja turvallista käsittelyä. Tällä on välillisesti myönteisiä vaikutuksia huoltovarmuuteen, varautumiseen ja kansalliseen turvallisuuteen.

4.2.7 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Tietovarantosäätely edistää vesitalouteen liittyvää tiedonhallintaa ja tiedonsaantia. Tätä kautta tietovarantosäätely selkeyttää ja tukee keskeisten vesitalousasioihin liittyvien prosessien toteuttamista. Varmistamalla tarvittavat tiedonsaantioikeudet tietovarannon tietoon tehostetaan muun muassa tulvariskien hallinnan suunnittelua.

4.2.8 Vaikutukset eräisiin perusoikeuksiin

Esityksellä olisi vaikutuksia seuraavin perusoikeuksien toteutumiseen: henkilötietojen suoja (10 §), julkisuusperiaate (12 §:n 2 momentti) ja ympäristöperusoikeus (20 §) toteutumiseen. Ne ihmiset ja ihmisryhmät, joiden perusoikeuksiin esitys vaikuttaa ovat ne rekisteröidyt, joiden henkilötietoja sisältyy ehdotettuun tietovarantoon sekä muut tahot, joilla on tarve saada tietovarannon tietoja.

Henkilötietojen suoja

Esityksen sisällön näkökulmasta keskeinen perusoikeussäännös on henkilötietojen suoja eli perustuslain 10 §. Henkilötietojen suojaa toteuttavia säännösehdoituksia ovat erityisesti vesitalouden tietovarannon käyttötarkoitusta (2 §), tietovarannon tietosisältöä (3 §) ja yhteisrekisterinpittoa (8 §) koskevat säännösehdoitukset. Edellä mainitut ehdotukset turvaavat käytännössä henkilötietojen suojan toteutumista, kun rekisteripittoa ja viranomaisten velvollisuuksia koskevat säännökset olisivat jatkossa nykyistä selkeämpiä.

Konkreettinen vaikutus on se, että rekisteröidyt saisivat nykyistä helpommin säännöksistä tiedon siitä, mihin viranomaisiin tai viranomaiseen heidän tulisi tietovarannon osalta olla yhteydessä yleisen tietosuojaa-asetuksen mukaisten oikeuksiensa toteuttamiseksi. Lisäksi rekisteröityjen tietoisuus oikeuksiensa kohdistumisesta myös henkilötietoja sisältyviin paikkatietoihin voi lisääntyä, kun paikkatietojen henkilötietoluonne ja niiden julkaisemiseen yleisessä tietoverkossa liittyvä rekisterinpitovastuu tunnustetaan lainsäädännön tasolla.

Julkisuusperiaate

Julkisuusperiaatteesta säädetään perustuslain 12 §:n 2 momentissa. Riittävän julkisuuden takaaminen on edellytys yksilöiden mahdollisuudelle vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan. Julkisuus on myös vallankäytön ja viranomaistoiminnan kritiikin ja valvonnan edellytys. Julkisuusperiaatteetta toteuttavia ehdotuksia ovat säännösehdoitukset, jotka koskevat

vesitalouden tietovarannon tietojen julkaisemista yleisessä tietoverkossa (6 ja 7 §) ja tietovarantoon liittyviä vastuita koskeva säännös siltä osin, kun siinä on kyse tietopyyntöihin vastaamisesta (7 §). Edellä mainitut ehdotukset turvaavat käytännössä julkisuusperiaatteen toteutumista, sillä sääntelyllä selkeytetään oikeustilaa sekä viranomaisten vastuita ja velvollisuuksia muun muassa luovutettaessa tietovarannon tietoja tietopyyntöjen perusteella.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Koska vesihuoltolaissa, patoturvallisuuslaissa ja tulvariskilaissa tunnistetaan jo nykyisin tiettyjen lakeihin liittyviä tietoja sisältävien tietojärjestelmien olemassaolo, oli valmistelun aikana harkinnassa myös rekisterinpitovastuita koskevien ja muiden tarpeellisten säännösten sisällyttäminen erikseen jokaiseen mainituista laeista. Tämä olisi kuitenkin aiheuttanut pitkälti samojen säännösten sisällyttämistarpeen kolmeen eri lakiin, ja valmistelun aikana tultiin siihen lopputulemaan, että vesitalouden tietovarantoa koskevien tarpeellisten säännösten kerääminen omaan erilliseen lakiinsa on yksinkertaisin ja selkein vaihtoehto.

Ympäristöministeriön hanke ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista käynnistyi ennen vesitalouden tietovarantoa koskevaa hanketta. Ympäristöministeriön hankkeessa lisätään vesien- ja merenhoitolakiin vesienhoidon ja merenhoidon tietovarantoa koskevia säännöksiä. Maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön välillä käytiin valmistelun aikana keskusteluja siitä, voisiko olla mahdollista valmistella kaikkia Suomen ympäristökeskuksen tietojärjestelmiin sisältyviä vesitietoja koskeva vesitietovarannon erillislaki. Ympäristöministeriön hanke oli tällöin edennyt jo niin pitkälle, että eri hallinnonalojen vesitietoja koskevan säädöksen valmisteluun siirtyminen olisi merkinnyt hankkeen merkittävää muutosta. Tästä syystä päädyttiin ratkaisuun, jossa lainsäädännön tasolla tunnistetaan erikseen vesienhoidon ja merenhoidon tietovaranto ja vesitalouden tietovaranto. Tätä ratkaisua puolsi myös se, että vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon keskeiset viranomaistoimijat ovat Suomen ympäristökeskus ja vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisviranomaisena toimiva Lupa- ja valvontavirasto, kun taas vesitalouden tietovarannon osalta ne ovat Suomen ympäristökeskus ja elinvoimakeskus.

6 Lausuntopalaute

Täydentyy lausuntokierroksen jälkeen.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki vesitalouden tietovarannosta

1 §. *Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta ja sen suhteesta muuhun lainsäädäntöön.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain soveltamisalasta. Soveltamisalaa koskevassa säännöksessä määriteltäisiin myös vesitalouden tietovaranto. Lakia sovellettaisiin vesitaloustehtävien hoidossa ja muissa tämän lain mukaisten viranomaisten vesitalouteen liittyvässä toiminnassa käytettäviä tietoaineistoja sisältävään kokonaisuuteen. Kyseinen kokonaisuus olisi siis vesitalouden tietovaranto. Tämän lain mukaisilla viranomaisilla tarkoitettaisiin ensisijaisesti vesitaloustehtäviä hoitavia elinvoimakeskuksia ja Suomen ympäristökeskusta, mutta myös muita laissa mainittuja viranomaisia, joilla voi olla vesitalousasioihin liittyvää toimintaa, johon ne hyödyntävät vesitalouden tietovarannon tietoja, vaikka ne eivät hoidakaan vesitaloustehtäviä.

Lisäksi momentissa kuvattaisiin lyhyesti lain sisältöä. Säännöksen mukaan laissa säädettäisiin vesitalouden tietovarannon käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta. Lisäksi laissa säädettäisiin vesitalouden tietovarantoon liittyvistä tiedonsaantioikeuksista.

Pykälän 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittaussäännöksen julkisuuslakiin, tiedonhallintalakiin, yleiseen tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin. Momentin mukaan tässä laissa säädetyn lisäksi tietojen luovuttamisesta vesitalouden tietovarannosta ja siihen tallennettujen tietojen julkisuudesta säädetään julkisuuslaissa ja viranomaisten tiedonhallinnasta ja tietojärjestelmien käytöstä säädetään tiedonhallintalaissa. Henkilötietojen käsittelystä säädetään yleisessä tietosuoja-asetuksessa ja tietosujalaissa.

Pykälän 3 momentti sisältäisi viittaussäännökset vesienhoidon ja merenhoidon tietovarantoon sekä ympäristönsuojelun tietovarantoon. Vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon ja vesitalouden tietovarannon välillä on paljon yhteistä rajapintaa, sillä molemmat koostuvat vesiin liittyvistä tiedoista, jotka on pääsääntöisesti tallennettu Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämiin tietojärjestelmiin. Ympäristönsuojelun tietovaranto sisältää vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisia päätöksiä. Erityisesti vesilain mukaiset vesitaloushankkeisiin liittyvät lupapäätökset sekä esimerkiksi ojitustoimituksiin liittyvät asiakirjat liittyvät kiinteästi vesitalousasioihin, josta syystä lakiin otettaisiin viittaussäännös siihen tietovarantoon, johon kyseiset asiakirjat tallennetaan.

2 §. *Vesitalouden tietovarannon käyttötarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin vesitalouden tietovarannon käyttötarkoituksesta. Pykälä muodostaisi perustan tietojen käsittelylle.

Tietovarannon tiedot sisältävät myös henkilötietoja. Osa näistä henkilötiedoista on paikkatietoja, joihin sisältyy henkilötietoja. Kaikki tietovarannon paikkatiedot eivät kuitenkaan sisällä henkilötietoja. Lisäksi tietovaranto sisältää myös ympäristötietoja. Tietovarantoon sisältyvien henkilötietojen vuoksi lain 7 §:ssä ehdotetaan säädettävän vesitalouden tietovarannon yhteisrekisterinpitäjistä.

Tietovarannon käyttötarkoitusta koskevassa sääntelyssä ei erikseen mainittaisi tutkimusta ja tilastointia, sillä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaan ne katsotaan aina henkilötietojen ensisijaisen käyttötarkoituksen kanssa yhdenmukaiseksi käyttötarkoitukseksi, josta ei tarvitse erikseen säätää.

Tietovarannon tiedoilla on vakiintuneesti ja laajasti sellaista käyttöä, josta ei ole perusteltua säätää erikseen. Tällaista käyttöä ovat muun muassa edellä mainittu tutkimuskäyttö. Tällaista muuta käyttöä on myös julkisten tietojen saattaminen yleisön saataville nykyiseen tapaan. Esimerkiksi tietovarannon tietoja on nykyisin jo saatavilla yleisessä tietoverkossa muun muassa [Suomen ympäristökeskuksen verkkopalveluista](#). Tietovarannon tietoja on saatavilla myös paikkatietoinfrastruktuurilainsäädännön perusteella. Nämä [INSPIRE-aineistoluettelon](#) mukaiset aineistot ovat rajapintapalveluina.

Vesitalouden tietovarannon käyttötarkoitusta koskeva sääntely liittyisi yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käyttötarkoitussidonnaisuutta koskeviin vaatimuksiin. Sääntelyllä pyritäisiin varmistamaan, että tietovarantoon kerättäisiin vain käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja.

Pykälän 1 kohdan mukaan vesitalouden tietovarantoa käytetään tulvariskilain, patoturvallisuuslain ja vesihuoltolain mukaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Näitä mainittujen lakien

mukaisia lakisääteisiä tehtäviä ovat muun muassa tulvariskien hallintasuunnitelmien valmistelu ja vesitalanne- ja tulvavaroituspalvelusta huolehtiminen, suositusten antaminen vesistön säännöstelyjen ja juokсутusten yhteensovittamisesta, viranomaisten yhteistyön järjestäminen ja vesistössä tehtävien toimenpiteiden ohjaaminen tulvan aikana, patoturvallisuuden valvonta sekä vesihuoltolaitosten omaisuudenhallinnan ja varautumisen valvonta.

Pykälän 2 kohta sisältäisi säännöksen siitä, että tietovarantoa käytettäisiin vesilain, vesien- ja merenhoitolain ja muiden sellaisten lakien mukaisiin menettelyihin, joissa tarvitaan vesitalouden tietovarannon tietoja.

Näitä ovat esimerkiksi vesilain mukaiset lupa-asiat, joissa voidaan hyödyntää esimerkiksi vesitalouden tietovarantoon sisältyviä hydrologisia havaintotietoja. Myös vesien- ja merenhoitolain mukaisissa menettelyissä hyödynnetään muun muassa hydrologisia havaintotietoja sekä tietoja vedenkorkeuksiin vaikuttavista vesistö rakenteista. Yksittäinen tietovarantoon sisältyvä tieto voi käytännössä sisältyä useampaan loogiseen tietovarantoon käyttötarkoituksensa mukaisesti.

Tietovarantoja käytettäisiin myös muiden sellaisten lakien mukaisiin menettelyihin, joissa tarvitaan vesitalouden tietovarannon tietoja. Näitä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelulain ympäristölupamenettelyt, ilmastolain (423/2022) mukaiset ilmastomuutoksen vaikutusten arviointi ja sopeutumistoimien suunnittelu, alueidenkäyttölain (132/1999) ja rakentamislain (751/2023) kaavoituksen ja rakentamisen ohjaukseen liittyvät menettelyt sekä tietyt rajavesistösopimuksiin liittyvät kansainvälisen yhteistyön menettelyt.

Tietovarannon sisältämien tietojen käyttö on laajaa. Luetteloa kaikkien muiden lakien mukaisista lupamenettelyistä ja muista menettelyistä ei siten voida tyhjentävästi sisällyttää säännökseen.

Pykälän 3 kohdan mukaan tietovarantoa käytettäisiin myös Euroopan unionin lainsäädännön sekä Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden edellyttämään tiedon keräämiseen ja raportointiin. Vesitalouden tietovarannon tietoja hyödynnetään tulvadirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/60/EY, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta), juomavesidirektiivin ja vesipuidedirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 lokakuuta 2000, yhteisen vesipolitiikan puitteista) mukaisessa raportoinnissa.

Tietovarantoa käytettäisiin edelleen myös Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseen. Näitä velvoitteita seuraa ennen kaikkea Suomea sitovista monenvälisistä ja kahdenvälisistä rajavesistösopimuksista.

Pykälän 4 kohdan mukaan tietovarantoa käytettäisiin myös muihin vesitalousasioihin liittyviin toimeenpano-, suunnittelu- ja selvitystehtäviin. Nämä tehtävät eivät välttämättä ole viranomais-tehtäviä. Tietovarannon tietoja hyödynnetään myös tutkimuksessa ja tilastoinnissa, mutta edellä kuvatusti tämän katsotaan olevan sellainen vakiintunut tietojen käyttömuoto sekä henkilötietojen ensisijaisen käyttötarkoituksen kanssa yhdenmukainen käyttötarkoitus, josta ei ole tarpeen säätää erikseen.

3 §. *Vesitalouden tietovarannon tietosisältö.* Pykälässä olisi 3 momenttia.

Pykälän sääntelyllä käytettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtien mukaista kansallista liikkumavaraa. Tietovaranto sisältää henkilötietoja alla tarkemmin kuvatun

mukaisesti. Tiedot eivät kuitenkaan ole tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja eivätkä muutoinkaan valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja.

Pykälän 1 momentti sisältäisi viisikohtaisen luettelon vesitalouden tietovarannon tietosisällöstä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan vesitalouden tietovaranto sisältäisi hydrologisen havaintotiedon ja muita hydrologista kiertoa sekä vesistöjen käyttötoimintaa koskevia tietoja. Näitä tallennetaan tulvariskilain 26 §:ssä tarkoitettuihin tietojärjestelmiin. Hydrologisella havaintotiedolla tarkoitetaan Suomen vesistöjen hydrologiaa koskevia tietoja. Havaintotiedot liittyvät hydrologisen kierron seurantaan, eli vedenkorkeuteen, virtaamaan, vedenlämpötilaan, aluesadantaan, valuntaan, pohjaveden korkeuteen, lumen vesiarvoon, järvien jäätilanteeseen, jään paksuuteen ja roudan syvyyteen. Hydrologisiin havaintotietoihin sisältyy henkilötietoja. Tietoihin sisältyvät henkilötiedot ovat muun muassa havaitsijoiden ja maanomistajien nimiä ja yhteystietoja. Lisäksi tietoihin sisältyy henkilötietoja, jotka ovat epäsuorasti yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön, sillä kartoilla esitettävät havaintopaikkasijainnit voivat sijaita yksityisten omistamilla kiinteistöillä. Kiinteistötunnus on yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Havaintotietojen lisäksi hydrologiset tiedot voivat käsittää mallinnetut hydrologiset tiedot, joita käytetään muun muassa ennusteiden, varoitusten ja ilmastonmuutosskenaarioiden laskentaan. Vesistöjen käyttötoimintaa koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin erityisesti vesistörakenteiden käyttöön, säännöstelyyn ja pumppaamoiden käyttöön liittyviä tietoja. Nämä tiedot liittyvät kiinteästi hydrologiseen tietoon, sillä vesistörakenteiden käyttöön liittyvät tiedot voidaan hahmottaa osaksi hydrologista kiertoa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan perusteella vesitalouden tietovaranto sisältäisi patoturvallisuutta ja sen valvontaa koskevat tiedot. Nämä tiedot tallennetaan patoturvallisuuslain 33 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään. Tietoja sisältyy myös elinvoimakeskukseen asianhallintajärjestelmään. Tiedoilla tarkoitetaan muun muassa patoa koskevia lupa- ja viranomaispäätöksiä, tietoja padon hydrologisesta mitoituksesta, padon suunnitteluasiakirjoja, padon tarkkailuohjelmaa, padon vahingonvaaraselvitystä, turvallisuussuunnitelmaa ja kuvausta turvajärjestelyistä, määrääikaistarkastusten aineistoa sekä padolle laadittuja kuntoarvioita. Tietoihin voi sisältyä myös tietoja padon omistajasta, ja nämä voivat olla henkilötietoja.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan perusteella vesitalouden tietovaranto sisältäisi tulvavaara- ja tulvariskikartat, tulvariskien hallintasuunnitelmat, päätökset merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä ja tulvaryhmien asettamisesta sekä muut tulvariskien hallintaan liittyvät tiedot. Näitä ovat muun muassa tiedot alimmista suositeltavista rakentamiskorkeuksista, tulvariskien alustavien arviointien tulokset, ja muut tarpeelliset tiedot kuten arviot tulevaisuuden tulvariskeistä ja tapahtuneista tulvista vahinkoineen. Näitä tietoja tallennetaan tulvariskilain 26 §:ssä tarkoitettuihin tietojärjestelmiin.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan perusteella vesitalouden tietovaranto sisältäisi vesihuoltolaitoksia ja niiden toimintaa koskevat tiedot. Näitä ovat muun muassa vesihuoltolaitoksen vesihuoltopalvelujen hintoja ja niiden määräytymisperusteita koskevat tiedot, raakavedenottoa, toimitetun talousveden määrää ja vastaanotetun jäteveden määrää koskevat tiedot sekä tiedot, joita tarvitaan vesihuollon tehokkuuden, laadun ja kannattavuuden kuvaamiseksi. Lisäksi vesihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettujen vesihuoltolaitoksen vedentuotantoketjun riskienhallintaan liittyvät raakavesitarkkailun tiedot ovat momentissa tarkoitettuja vesihuoltolaitoksia koskevia tietoja. Eryteisesti vesihuoltolaitoksen yhteyshenkilöä koskeviin tietoihin sisältyy henkilötietoja. Näitä tietoja tallennetaan pääsääntöisesti vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään.

Vesihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettuja raakavesitarkkailun tietoja ja vesihuoltolain 8 a §:ssä tarkoitettuja toiminta-alue tietoja tallennetaan kuitenkin osin muihin tietojärjestelmiin.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan perusteella vesitalouden tietovaranto sisältäisi tiedot vesistöjen säännöstely-, kuivatus- ja järjestelyrakenteista ja -hankkeista sekä muista vesistöjen vedenkorkeuksiin ja virtaamiin vaikuttavista rakenteista ja hankkeista. Näillä tarkoitettaisiin muun muassa patoja, perkauksia, pengerryksiä ja uittoa koskevia tietoja. Rakenteita koskevilla tiedoilla viitattaisiin yksittäisiä vesistö rakenteita koskeviin tietoihin. Hankkeita koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi säännöstelyhankkeiden sekä vesistön järjestelyhankkeiden tietoja, jotka ovat luonteeltaan usein laajempia kuin yksittäisiä rakenteita koskevat tiedot. Näitä tietoja tallennetaan muun muassa tulvariskilain 26 §:ssä tarkoitettuihin tietojärjestelmiin.

Vesistö rakenteita ja -hankkeita koskevat tiedot sisältävät myös henkilötietoja, sillä tietoihin voi kuulua myös muun muassa tieto vesistö rakenteen omistajasta. Lisäksi jotkut vesistö rakenteita koskevat paikkatiedot ovat myös henkilötietoja, koska niiden sijainnin perusteella ne voidaan paikantaa kiinteistöille. Myös säännöstelyhankkeet sisältävät henkilötietoa, sillä osa säännöstely luvan haltijoista on luonnollisia henkilöitä.

Käytännössä jokin yksittäinen tieto voi olla usean tietovarannon tietoa. Käyttötarkoituksen näkökulmasta on keskeistä, että tietovaranto sisältäisi käyttötarkoituksen mukaisia olennaisia tietoja.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin, että tietovaranto voisi sisältää myös 1 momentin luetelon lisäksi tietovarannon käyttötarkoituksen kannalta olennaisia tietoja asiakirjamuodossa. Näitä asiakirjoja voidaan tarvittaessa sisällyttää tietovarantoon. Kyseessä olisivat olennaiset asiakirjat, joka osaltaan rajaa sisällytettäviä asiakirjoja. Näitä asiakirjoja voidaan käytännössä tallentaa muun muassa elinvoimakeskuksen asianhallintajärjestelmään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että myös muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja voi sisältyä tietovarantoon. Kyseessä olisivat tietovarannon käyttötarkoituksen kannalta olennaiset tiedot. Käytännössä tietovaranto saattaisi sisältää myös muita käyttötarkoituksen mukaisia olennaisia henkilötietoja. Tietoihin sisältyy muun muassa mittaustuloksia ottaneiden henkilöiden nimiä. Kyseessä eivät kuitenkaan olisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat henkilötiedot eivätkä muutoinkaan valtiosääntöisesti arkaluonteiset henkilötiedot.

Pykälän 3 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tietovarantoon tallennettavista asiakirjoista ja tiedoista.

4 §. *Vesitalouden tietovarannon tallennusvastuut.* Pykälässä säädettäisiin elinvoimakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen vastuusta tietojen tallentamisessa vesitalouden tietovarantoon. Niiltä osin, kuin vesihuoltolaitokselle, padon omistajalle tai kunnalle erikseen säädetään vesihuoltolaissa, patoturvallisuuslaissa tai tulvariskilaissa vastuu tietojen toimittamisesta, vastaisivat mainitut tahot tietojen tallentamisesta. Tallentamisvastuuseen kuuluisi myös tallentamisen järjestäminen esimerkiksi sopimuksin.

5 §. *Vesitalouden tietovarannon tekninen toimivuus ja käytettävyys.* Pykälä koskisi Suomen ympäristökeskuksen tehtävää.

Suomen ympäristökeskuksesta annetun lain (1069/2009) 1 §:ssä säädetään jo nykyisin Suomen ympäristökeskuksen tehtävistä muun muassa siten, että se ylläpitää ja kehittää toimialan tietojärjestelmiä, tietovarantoja ja tietopalveluja. Säännös on luonteeltaan yleinen kattaen Suomen ympäristökeskuksen eri lakeihin perustuvia tehtäviin liittyviä käytännön toimia. Patoturvallisuuslaissa, vesihuoltolaissa ja tulvariskilaissa säädetään jo nykyisin Suomen ympäristökeskuskelle ylläpitovastuu koskien kyseisten lakien mukaisia tietojärjestelmiä.

Käytännössä valtaosa vesitalouden tietovarannosta on Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimissa tietojärjestelmissä. Osoittamalla vastuu tietovarannon teknisestä toimivuudesta ja käytettävyydestä Suomen ympäristökeskukselle selvennetään voimassa olevaa oikeustilaa ja käytäntöä. Kyse olisi Suomen ympäristökeskuksen lakisääteisistä tehtävistä. Henkilötietojen käsittelyn perusteena on siten tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (lakisääteinen velvoite).

Pykälässä olisi kyse tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan ja 26 artiklan salliman liikkumavaran käytöstä.

Pykälän ensimmäisen virkkeen mukaan Suomen ympäristökeskus vastaisi vesitalouden tietovarannon teknisestä toiminnasta sekä teknisestä rajapinnasta tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Käytännössä tietovarantoa käsitellään Suomen ympäristökeskuksen järjestelmissä. Niitä ylläpidetään ja kehitetään tarpeen mukaan siihen osoitetulla rahoituksella.

Pykälän toisen virkkeen perusteella Suomen ympäristökeskus vastaisi myös tietovarantoon liittyvien tietojärjestelmien käytettävyydestä sekä tietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Tämä on perusteltua sen vuoksi, että ehdotus vastaa nykyistä käytäntöä.

Pykälän sääntelyllä ei kuitenkaan ulotettaisi Suomen ympäristökeskuksen vastuuta tietovarannon teknisestä toimivuudesta ja käytettävyydestä niihin tietoihin, jotka eivät ole Suomen ympäristökeskuksen hallinnoimissa tietojärjestelmissä. Näitä voivat olla muun muassa tietyt patoturvallisuuteen ja vesihuoltolaitoksiin liittyvät asiakirjat ja muut tiedot, joita on tallennettu elinvoimakseksen asianhallintajärjestelmään.

6 §. *Vesitalouden tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa.* Pykälän 1 momentin mukaan Suomen ympäristökeskus voisi julkaista yleisessä tietoverkossa pykälässä tarkoitettuja tietoja. Kyse olisi hydrologisia havaintopaikkoja koskevista paikkatiedoista, jotka sisältävät myös henkilötietoja.

Ehdotetulla pykälällä luotaisiin henkilötietojen suojaan liittyvä säädöspohja tietovarannon tietosisältöön kuuluvien henkilötietoja sisältävien paikkatietojen julkaisemiselle yleisessä tietoverkossa. Kyse olisi erityissääntelystä suhteessa julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin.

Käytännössä julkaistaisiin hydrologisia havaintopaikkoja koskevia paikkatietoja, jotka ovat yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Hydrologiset havaintopaikat sijaitsevat usein yksityisellä kiinteistöllä, joten paikkatieto on kiinteistötunnuksen kautta yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön. Hydrologisia havaintopaikkoja koskevia tietoja julkaistaan jo nykyisin paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain mukaisena paikkatietoaineistona. Tiedot ovat myös ympäristötietodirektiivissä tarkoitettuja ympäristötietoja.

LUONNOS
10.4.2026

Lisäksi säädettäisiin siitä, että tietojen julkaisua voidaan tehdä julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä. Tällaisten tietojen julkaisemista tulee säätää lailla, jotta nykyinen käytäntö voisi jatkua. Tietovarannon tietoja julkaisee Suomen ympäristökeskus.

Pykälällä ei tavoitella muutosta nykytilaan, eikä pykälän sääntelyllä ole tarkoitus laajentaa tietojen julkaisemista nykyisestä.

Pykälällä käytettäisiin myös tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaista kansallista liikkumavaraa. Säännös liittyy myös yleisen tietosuoja-asetuksen 86 artiklaan.

7 §. *Vesitalouden tietovarannon yhteisrekisterinpito.* Pykälä koskisi 3 §:n mukaiseen vesitalouden tietovarannon tietosisältöön sisältyviä henkilötietoja.

Euroopan tietosuojaneuvoston antamien rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteitä yleisessä tietosuoja-asetuksessa koskevien [suuntaviivojen](#) ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan (ks. jakso 11) yhteisrekisterinpitäjyyttä on arvioitava ainakin eri viranomaisten käsittelytarpeiden ja käsiteltävien tietojen yhteneväisyyksien kautta.

Vesitalouden tietovarantoon tietoja tallentaisivat nykyiseen sääntelyyn perustuen sekä elinvoimakeskus että Suomen ympäristökeskus. Kyse olisi tiedoista, joiden tallentaminen tietovarantoon on osa mainittujen viranomaisten lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Mainitut viranomaiset myös käyttävät kyseisiä tietoja viranomaistehtävissään. Elinvoimakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen käsittelytarpeet perustuvat samoihin säädöksiin ja liittyvät näiden säädösten mukaisiin tehtäviin.

Edellä olevan perusteella voidaan todeta, että sekä Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivojen ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaiset kriteerit yhteisrekisterinpitäjyydelle täyttyisivät. Lisäksi elinvoimakeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen tietojen tallentaminen ja muu käsittely tapahtuu samoissa tietojärjestelmissä. Yhdistävänä tekijänä olisi näin ollen myös niin sanottu alustakäyttö, jota on käsitelty Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivoissa. Pykälän 1 momentin sääntelyllä käytettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan ja 26 artiklan mukaista kansallista liikkumavaraa.

Tietovaranto sisältää paikkatietoja, joihin sisältyy myös henkilötietoja. Näiden paikkatietojen lisäksi tietovaranto sisältää muun muassa luonnollisten henkilöiden nimiä ja yhteystietoja. Tietovaranto ei kuitenkaan sisällä yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja eikä muita valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja.

Yhteisrekisterinpito perustuu siihen, että molemmat viranomaiset vastaavat osaltaan tietosuojalainsäädännön mukaisten velvoitteiden täyttämistä ja rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta sen mukaan, mitä tässä pykälässä säädettäisiin. Pykälä sisältäisi säännökset molempien viranomaisten vastuualueista. Pykälässä säädettäisiin myös täsmällisesti yhteisrekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan ja 26 artiklan mukaista kansallista liikkumavaraa hyödyntäen.

Pykälän 1 momentti sisältäisi rekisterinpitäjiä koskevan säännöksen. Elinvoimakeskus olisi rekisterinpitäjä yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste olisi molempien rekisterinpitäjien osalta yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (lakisääteinen velvoite).

Pykälässä säädettäisiin rekisterinpitovastuu elinvoimakeskukselle ja Suomen ympäristökeskukselle yhdessä. Koska kaikki elinvoimakeskukset eivät hoida vesitaloustehtäviä, ei vesitalouden tietovarantoa koskeva rekisterinpitovastuukaan käytännössä ulottuisi kaikkiin elinvoimakeskuksiin, vaan koskisi niitä elinvoimakeskuksia, jotka hoitavat vesitaloustehtäviä. Nämä ovat Lounais-Suomen, Kaakkois-Suomen ja Lapin elinvoimakeskus. Koska patoturvallisuusviranomaisen tehtävät on keskitetty Lapin elinvoimakeskukseen, vastaisi Lapin elinvoimakeskus rekisterinpitäjälle kuuluvista velvoitteista patoturvallisuustietojen osalta. Vastaavasti vesihuoltolain mukaisena valvontaviranomaisena toimiva Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus toimisi rekisterinpitäjänä tietovarantoon kuuluvien vesihuollon tietojen osalta.

Rekisterinpitäjille kuuluisivat EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset velvollisuudet. Rekisterinpitäjän tulee käsitellä henkilötietoja EU:n tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojalain mukaisesti. Rekisterinpitäjän tulee mm. määritellä henkilötietojen käsittelyn tarkoitus ja keinot sekä laatia tietosuojaseloste. Rekisterinpitäjien vastuulla ovat muun muassa rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen kuten tietopyyntöihin vastaaminen, tietojen oikaiseminen ja poistaminen.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännöksen elinvoimakeskuksen vastuualueesta. Elinvoimakeskus vastaisi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista velvoitteista kuten rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta tietovarannon henkilötietojen osalta.

Pykälän 3 momentin perusteella Suomen ympäristökeskuksen tehtävänä olisi kuitenkin vastata yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta julkaisemiensa henkilötietoja sisältävien paikkatietojen osalta. Säännöksessä viitattaisiin ehdotettuun 6 §:ään.

Pykälän 4 momentin perusteella elinvoimakeskus vastaisi tietovarantoon kuuluvien henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisille ja muille kuin viranomaisille tietopyyntöjen perusteella. Säännös on tarpeen, jotta yhteisrekisterinpitäjien vastuut tietopyyntöjen käsittelyssä olisivat selkeät. Tämä tietojen luovuttaminen ei koskisi rekisteröityjen pyyntöjä, joissa on kyse yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan tarkoittaman oikeuden saada tutustua tietoihin käyttämisestä. Näissä pyynnöissä on kyse rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta, joka on kunkin rekisterinpitäjän vastuulla. Säännös koskisi ainoastaan henkilötietojen luovuttamista. Näin ollen Suomen ympäristökeskus ei voisi luovuttaa tietovarannon henkilötietoja tietopyynnön perusteella, mutta voisi kuitenkin tarvittaessa luovuttaa muita tietovarannon tietoja.

Momentissa säädettäisiin myös siitä, että elinvoimakeskus toimisi rekisteröityjen yhteyspisteinä. Säännös olisi tarpeen rekisteröityjen oikeuksien käytännön toteuttamisessa. Kyse olisi tältäkin osin yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käytöstä. Rekisteröidyt voivat olla yhteydessä yhteyspisteeseen, jos heillä on kysyttävää omien henkilötietojensa käsittelystä. He voivat tätä kautta käyttää oikeuksiaan, kuten pyytää tietojaan, saada kopin tiedoistaan, vaatia korjausta, poistamista tai käsittelyn rajoittamista. Yhteyspiste välittää pyynnöt ja kysymykset eteenpäin oikeille henkilöille. Tästä järjestelystä huolimatta rekisteröity voi kuitenkin yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdan perusteella käyttää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kuttakin rekisterinpitäjää vastaan. Yhteisrekisterinpittoa koskeva vastuunjako ei siten supista rekisteröidyn oikeuksia.

8 §. *Oikeus saada vesitalouden tietovarannon salassapidettäviä tietoja.* Pykälässä säädettäisiin viranomaisten tiedonsaantioikeuksista, jotka koskevat salassapidettäviä vesitalouden tietovarannon tietoja. Tietovarantoon sisältyviä salassapidettäviä tietoja on kuvattu edellä jaksossa 2.2. Tiedonsaantioikeus koskisi vain lakisääteisten tehtävien kannalta välttämättömiä tietoja. Ehdotettu välttämättömyysrajaus perustuu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöön.

Pykälän 1 momentti sisältäisi luettelon näistä viranomaisista, joilla olisi oikeus saada vesitalouden tietovarannosta salassa pidettäviä tietoja. Näitä olisivat maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, elinvoimakeskus, Lupa- ja valvontavirasto, Suomen ympäristökeskus, Ilmatieteen laitos, pelastusviranomainen ja kunnan terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaiset.

Pykälän 2 momentissa olisivat säännökset poliisi- ja syyttäväviranomaisten sekä puolustusvoimien oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja. Näiden lakisäteisten tehtäviensä hoitamiseksi tarpeellisia salassa pidettäviä tietoja säädetään niitä koskevassa lainsäädännössä.

Lisäksi momentti 2 sisältäisi informatiivisen viittauksen tilastolakiin (280/2004). Ehdotettu pykälä ei siis sisältäisi erityissääntelyä suhteessa tilastolain sääntelyyn. Tilastolain 14 §:n mukaan valtion viranomaiset ovat velvollisia antamaan salassapitosäännösten estämättä Tilastokeskukselle tilastojen laatimisen kannalta välttämättömät tiedot hallussaan olevista tietoaineistoista. Tilastolain 15 §:n mukaan Tilastokeskuksella on oikeus kerätä henkilötietoja valtion viranomaisilta, joiden tulee luovuttaa henkilötiedot salassapitosäännösten estämättä. Tilastolain 16 §:ssä kuitenkin säädetään rajoituksesta Tilastokeskuksen oikeuteen kerätä tietoja tiedonantovelvollisuuden nojalla. Pykälän mukaan Tilastokeskuksella ei ole oikeutta tietoihin, jotka ovat kansainvälisten suhteiden, yleisen turvallisuuden, puolustuksen ja valtion turvallisuuden kannalta salassa pidettäviä tietoja.

9 §. *Yleinen ohjaus.* Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriön vastaisi tietovarannon sekä sen hallinnoimiseksi tarvittavien tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen ohjauksesta. Näin ollen maa- ja metsätalousministeriö vastaisi jatkossakin tietovarannon ja siihen liittyvien tietojärjestelmien ohjaamisesta. Lisäksi pykälä sisältäisi viittauksen tiedonhallintalakiin. Tiedonhallintalain 6 §:n 2 momentin mukaan kunkin ministeriön on omalla toimialallaan huolehdittava julkisen hallinnon tiedonhallintakartan sisällön ajantasaisuudesta sekä ylläpidettävä yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi.

7.2 Laki patoturvallisuuslain 33 §:n muuttamisesta

33 §. *Tietojärjestelmät.* Patoturvallisuuslain tietojärjestelmiä koskevaan 33 §:ään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa viitattaisiin vesitalouden tietovarannosta annettuun lakiin. Momentin mukaan pykälässä tarkoitetun tietojärjestelmän tiedot muodostavat osan vesitalouden tietovarantoa, jonka käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta sekä tiedonsaantioikeuksista säädetään laissa vesitalouden tietovarannosta.

7.3 Laki vesihuoltolain 15 ja 20 d §:n muuttamisesta

15 §. *Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus.* Vesihuoltolain vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuutta koskevan 15 §:n 2 momenttiin tehtäisiin muutos. Voimassa olevassa laissa säädetään vesihuoltolaitoksen velvollisuudesta huolehtia siitä, että raaka-vesitarkkailun tulokset sekä niihin liittyvien vedenottopisteiden ja havaintopaikkojen sijainti- ja ominaisuustiedot toimitetaan ympäristönsuojelulaissa tarkoitettuun ympäristönsuojelun

tietojärjestelmään. Viittaus ympäristönsuojelulaissa tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään muutettaisiin viittaukseksi vesitalouden tietovarannosta annetussa laissa tarkoitettuun vesitalouden tietovarantoon. Ympäristönsuojelulaissa ei enää jatkossa tunnistettaisi ympäristönsuojelun tietojärjestelmää, vaan se muodostuisi hallituksen esityksessä xx/2026 kuvatun mukaisesti jatkossa useammasta tietovarannosta, joita olisivat muun muassa ympäristönsuojelun tietovaranto sekä vesienhoidon ja merenhoidon tietovaranto. Koska vesihuoltolaitoksen raakavesitarkkailun tulokset sekä niihin liittyvien vedenottopisteiden ja havaintopaikkojen sijainti- ja ominaisuustiedot ovat kuitenkin ennen kaikkea vesihuoltolaitoksen toimintaan ja vedenoton riskienhallintaan liittyviä tietoja, niiden luonteva sijaintipaikka on vesitalouden tietovaranto. Säännöksellä ei otettaisi kantaa siihen, mihin tietojärjestelmään näitä tietoja toimitettaisiin. Kyseisiä tietoja hyödynnetään erityisesti juomavesidirektiivin mukaisten tietokokonaisuuksien raportoinnissa Euroopan komissiolle. Tietoja hyödynnetään myös muun muassa vesienhoidon suunnittelussa.

20 d §. *Vesihuollon tietojärjestelmä.* Vesihuoltolain vesihuollon tietojärjestelmää koskevaan 20 d §:ään lisättäisiin uusi 5 momentti, jossa viitattaisiin vesitalouden tietovarannosta annettuun lakiin. Momentin mukaan pykälässä tarkoitettujen tietojärjestelmän tiedot muodostavat osan vesitalouden tietovarantoa, jonka käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta sekä tiedonsaantioikeuksista säädetään laissa vesitalouden tietovarannosta.

7.4 Laki tulvariskien hallinnasta annetun lain 26 §:n muuttamisesta

26 §. *Tietojärjestelmät.* Tulvariskilain 26 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa viitattaisiin vesitalouden tietovarannosta annettuun lakiin. Momentin mukaan pykälässä tarkoitettujen tietojärjestelmien tiedot muodostavat osan vesitalouden tietovarantoa, jonka käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta sekä tiedonsaantioikeuksista säädetään laissa vesitalouden tietovarannosta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Tulvariskilain nojalla annetun tulvariskien hallinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (659/2010) 12 §:ssä annetaan tarkentavaa sääntelyä tulvariskilain 26 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään tallennettavista tiedoista. Vastaavasti patoturvallisuuslain nojalla annetun patoturvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (319/2010) 10 §:ssä annetaan tarkentavaa sääntelyä patoturvallisuuslain 33 §:ssä tarkoitettuun tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista. Myös vesihuoltolain nojalla annetun vesihuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1173/2025) 9 §:ssä säädetään vesihuoltolain 20 d §:ssä tarkoitettuun vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista.

Ehdotus vesitalouden tietovarannosta annettavaksi laiksi sisältäisi 3 §:ssä valtioneuvoston asetuksenantovaltuuden, jonka perusteella vesitalouden tietovarantoa koskevaa sääntelyä voitaisiin tarvittaessa myöhemmin täydentää vesitalouden tietovarantoon tallennettavien asiakirjojen ja tietojen osalta.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan mahdollisimman pian lakien hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Ympäristöministeriössä valmisteilla olevalla hallituksen esityksellä eduskunnalle ympäristön-suojelulain, vesien- ja merenhoitolain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista ehdotetaan vesien- ja merenhoitolakiin lisättäväksi säännökset vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannosta. Vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannon ja vesitalouden tietovarannon välisiä yhteensovittamistarpeita on tarkasteltu tämän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksessä ehdotetun lain säätäminen ei edellytä uusien tietovarantojen perustamista tai tietojärjestelmien välitöntä kehittämistä. Näin ollen esitys ei liity talousarvioesitykseen.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus on merkityksellinen useiden perustuslain säännösten kannalta. Näitä ovat perustuslain 10 §:ssä turvattu yksityiselämän ja henkilötietojen suoja, perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvattu julkisuusperiaate, perustuslain 20 §:ssä turvattu ympäristöperusoikeus, perustuslain 2 §:n 3 momentin mukainen hallinnon lainalaisuuden periaate, perustuslain 80 §:n mukainen laillisuusperiaate, perustuslain 121 §:n mukainen kuntien tehtävistä säätämistä koskeva vaatimus ja perustuslain 15 §:ssä säädetty omaisuudensuoja.

Henkilötietojen suoja, suhde yleiseen tietosuojaa-asetukseen ja kansallisen säätelyliikkuvaran käyttö

Esityksessä ehdotettu tietovaranto sisältää henkilötietoja. Näin ollen lakiehdotus on merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslain 10 §:n momentin säätelyä täydentävät ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) ja EU:n perusoikeuskirjan vaatimukset yksityiselämän suojasta ja henkilötietojen suojasta. Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiemmin, ennen yleisen tietosuojaa-asetuksen voimaantuloa, perustuslain 10 §:n momentin mukaisen henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä säätelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (PeVL 25/1998 vp). Näiden seikkojen säätelyn lain tasolla on tullut lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista.

Yleinen tietosuojaa-asetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. EU:n tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (ks. esim. PeVL 1/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että sen valtiosäätöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöönpanosäätelyn

arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt huomioita EU:n lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön suhteesta. Valiokunta on tulkintakäytännössään pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen perustuslakivaliokunta on tarkistanut tulkintakäytäntöään perustuslain 10 §:n mukaista henkilötietojen suojaa koskevasta sääntelystä. Se on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3–5, PeVL 15/2018 vp, PeVL 2/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5). Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (PeVL 14/2018 vp, s. 3–5).

Esityksessä ehdotetut tietovarantoa koskevat säännökset sisältäisivät erityissääntelyä suhteessa yleiseen tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin. Erityissääntelyssä olisi kyse yleisen tietosuoja-asetuksen tiettyjen artikloiden sallimasta kansallisen liikkumavaran käytöstä. Esityksessä tarkoitettujen tietovarannon käyttötarkoitukset ja tietosisällöt liittyisivät lainsäädännön täytäntöönpanon valvontaan ja muihin viranomais tehtäviin. Tietovarantosääntelyn tarpeet määräytyvät näin ollen voimakkaasti lainsäädännön tavoitteiden ja vaatimusten kautta. Tietovarannon tietosisältö sisältäisi henkilötietoja vain siinä määrin kuin on tarpeellista käyttötarkoituksen toteuttamiseksi. Tietovaranto ei sisällä yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja eikä muitakaan valtiosääntöisesti arkaluonteisia tietoja. Kansallisen erityissääntelyn voidaan näin ollen arvioida täyttävän yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa kansallisen liikkumavaran käytölle asetetut yleisen edun ja oikeasuhteisuuden vaatimukset, ja olevan välttämätöntä suhteessa yleistä tietosuoja-asetukseen ja tietosuojalakiin. Lakiehdotuksen suhdetta yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämään kansalliseen liikkumavaraan kuvataan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön edellyttämällä tavalla lakiehdotuksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Henkilötietojen säilyttämistä koskeva sääntely osana henkilötietojen suojaa

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoa on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa kuvattuihin sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan toteuttamiseen kuuluu muun muassa, että

rekisterinpitäjä määrittelee käsiteltävien henkilötietojen säilytysajat. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että niitä noudatetaan. Säilytysaikoja määriteltäessä rekisterinpitäjän tulee ottaa huomioon käsittelyyn liittyvä tarpeellisuusvaatimus. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mahdollisuudesta säätää kansallisia säännöksiä tietojen säilytysajoista. Perustuslakivaliokunta on todennut, ettei ole estettä sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (PeVL 14/2018 vp, PeVL 2/2018 vp, PeVL 31/2017 vp).

Tiedonhallintalain 21 §:ssä säädetään tietoaineistojen säilytystarpeen määrittämisestä täydentäen sitä, mitä tietosuoja-asetuksessa on säädetty säilytysaikojen määräytymisestä. Säilytystarve pitää määritellä sellaisille tietoaineistoille ja asiakirjoille, joiden säilytysajasta ei ole säädetty laissa. Tiedonhallintalain 21 §:n sääntely on yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaan kansallisen liikkumavaran käyttöön liittyvää kansallista yleislaintasoista sääntelyä henkilötietojen säilytysajoista.

Esityksessä tarkoitettujen henkilötietojen säilytysaikojen osalta yleisen tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän tiedonhallintalain sääntely katsottaisiin riittäviksi, eikä nimenomaisia tarkempia säilytysaikoja ehdotettaisi. Tämä olisi perusteltua, kun otetaan huomioon kyseessä olevien henkilötietojen luonne ja niiden käsittelystä aiheutuvien riskien vähäisyys. Kyse ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitetuista erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvista henkilötiedoista, eikä muutoinkaan valtiosääntöisesti arkaluonteisista tiedoista, vaan sellaisista henkilötiedoista, joiden osalta käsittelyn käyttötarkoitukset liittyvät keskeisesti eri vesitaloussäädösten täytäntöönpanon valvontaan ja muihin viranomaistehtäviin. Henkilötietojen käsittelyssä ei myöskään käytetä riskialtista teknologiaa.

Henkilötietojen julkaiseminen julkisena tietopalveluna

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkaisemista julkisena tietopalveluna mahdollisena, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 2/2017 vp, s. 7, PeVL 65/2014 vp, s. 4/II–5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I–3/II ja PeVL 17/2019 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, että internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Rajausta on pidetty sääätämiskäytöksenä varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun kohdalla (PeVL 32/2008 vp, s. 3/I). Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajausta sisällytetään tietojen luovuttamiseen (katso PeVL 2/2018 vp, s. 7 ja siinä viitatuksi lausunnot ja PeVL 17/2018 vp, s. 7).

Esityksessä ei perustettaisi uusia henkilötietojen julkaisemiseen liittyviä julkisia tietopalveluita, eikä tehtäisi merkittäviä muutoksia jo olemassa olevia julkisia tietopalveluita koskevaan sääntelyyn.

Perustuslaillisen hallinnon lainalaisuuden merkitys erityisesti rekisterinpitovastuista säädettyinä

Perustuslain 2 §:n 3 momentin julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Kun rekisterinpitäjät ja yhteisrekisterinpitäjät ovat

viranomaisia, on rekisterinpitäjistä ja yhteisrekisterinpitäjistä perustuslain 2 §:n 3 momentin hallinnon lainalaisuudesta johtuvien syiden vuoksi säädettävä laissa. Sääntelyn tarvetta puoltaa myös, jos useat viranomaiset käsittelevät henkilötietoja ja rekisterinpitäjistä voisi ilman sääntelyä jäädä epäselvyys.

Esityksessä tarkoitettua tietovarantoa koskeviin säännösehdoituksiin sisältyy yhteisrekisterinpitäjiä koskeva ehdotus (7 §). Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät olisivat viranomaisia. Ne käsittelevät henkilötietoja osin samoissa tietojärjestelmissä, eli ilman sääntelyä rekisterinpitäjistä voisi myös jäädä epäselvyys. Lisäksi yhteisrekisterinpitoon liittyvästä vastuunjaosta eri viranomaisten välillä säädettäisiin täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Yhteisrekisterinpitoa koskevassa vastuunjaossa olisi huomioitu myös tietojen luovuttaminen ja rekisteröityjen yhteispisteenä toiminen. Näin ollen ehdotettu sääntely olisi näiltä osin sopusoinnussa perustuslain 2 §:n 3 momentin kanssa.

Yhteisrekisterinpitoon liittyviä kysymyksiä

Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa yhteisrekisterinpitoon liittyviin kysymyksiin maahanmuuttohallinnon henkilötietojen käsittelyä koskevaa hallituksen esitystä käsitellessään (ks. PeVL 7/2019 vp, s. 5–8, ks. myös PeVL 62/2018 vp, s. 4–6). Perustuslakivaliokunta on tuossa yhteydessä tehnyt eron useiden viranomaisten itsenäisen rekisterinpidon ja yhteisrekisterinpidon välillä. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön perusteella keskeistä on arvioida, käsittelevätkö eri viranomaiset henkilötietoja samoja tai yhteisiä tarkoituksia varten taikka pyrkivätkö ne tarkoituksiin, jotka liittyvät läheisesti toisiinsa tai täydentävät toisiaan. Maahanmuuttohallintoa koskevan lakiehdotukseen sisältyvän yhteisrekisterinpitoa koskevan sääntelyn osalta perustuslakivaliokunta arvioi, että siinä ehdotettu poikkeuksellisen laaja yhteisrekisterinpitäjyyttä koskeva sääntely vaikutti koskevan käyttötarkoitukseltaan varsin erilaisia tietoja, joiden yhteinen tekijä oli ainoastaan maahanmuuttoon tavalla tai toisella liittyminen. Esityksen perusteluista kävi ilmi, että yhteisrekisterinpitäjiksi ehdotettujen eri viranomaisten tarpeet henkilötietojen käsittelyyn erosivat paljon toisistaan. Perustuslakivaliokunta totesi myös, että mikäli ehdotettu yhteisrekisterinpitäjyyttä koskeva sääntelymalli ei mahdollista esimerkiksi perustuslain 10 §:n edellyttämää sääntelyä viranomaisten tietojen saamisesta ja luovuttamisesta salassapitovelvollisuuden estämättä, oli yhteisrekisterinpitäjyyteen perustuvasta sääntelymallista luovuttava. Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että esityksen perustelujen mukaan vaihtoehtona oli arvioitu mallia, jossa rekisterinpitäjänä ulkomaalaisasioiden asiankäsitelyjärjestelmässä toimisi vain Maahanmuuttovirasto ja kansallisessa viisumitietojärjestelmässä vain ulkoministeriö. Tällöin muiden viranomaisten tiedonsaantioikeudet voitaisiin ratkaista säätämällä tiedonluovutuksesta viranomaisten välillä. Yhteenvetona voidaan todeta, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan yhteisrekisterinpito saattaa olla perustuslain ja yleisen tietosuojasetuksen kannalta ongelmallista, jos se on hyvin laaja ja koskee käyttötarkoitukseltaan hyvin monenlaisia tietoja ja jos tietojärjestelmää koskevat vastuut on tosiasiallisesti keskitetty siten, että yhteisrekisterinpitäjyyden merkitys jää monien viranomaisten osalta verraten avoimeksi. Viranomaisten tarpeellinen tiedonsaanti on mahdollista varmistaa esimerkiksi tiedon luovutusta ja saamisoikeuksia koskevalla sääntelyllä, vaikka niitä ei säädettäisikään rekisterinpitäjiksi.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään korostanut yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevan sääntelyn suhdetta salassa pidettävien tietojen luovutusta ja tiedonsaantioikeuksia koskevaan sääntelyyn. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hyvin yleisluonteinen tietojensaantiin oikeuttava sääntely yhteisrekisterinpitäjien välillä voi aiheuttaa riskin niiden perusteiden ja intressien syrjäytymisestä, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Jos tietoja joudutaan pyytämään yksittäisten tiedonsaantipyyntöjen kautta,

tietojen luovutusta joudutaan perusteamaan ja tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Lisäksi näissä tilanteissa tietojen luovuttamisvelvollisuus saattaa luovutuspyynnön epäämisen jälkeen tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. (esim. PeVL 62/2018 vp s. 4–6).

Perustuslakivaliokunta on lausueessaan sähköisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjyydestä kiinnittänyt perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvatun julkisuusperiaatteen ja perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetyn julkisen vallan käytön lakiperustaisuuden vaatimuksen johdosta huomiota siihen, että yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevasta sääntelystä tulisi käydä selkeästi ilmi tiedon luovuttamiseen toimivaltainen viranomainen (PeVL 7/2019, s. 6).

Esityksen tietovarantoa koskevassa säännösehdoituksessa olisi yhteisrekisterinpitäjyyteen perustuva sääntelymalli. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on arvioitu yhteisrekisterinpitäjiksi ehdotettujen eri viranomaisten käsittelytarpeiden ja käsiteltävien tietojen yhteneväisyyttä ja päädytty siihen, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä ja Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivoissa yhteisrekisterinpitäjyydelle määritellyt kriteerit täyttyvät. Lisäksi arvioissa on otettu huomioon se, että yhteisrekisterinpitäjiksi ehdotetut viranomaiset käsitelisivät tietoja myös teknisesti pääosin samoissa tietojärjestelmissä. Käsittelyn yhdistävänä tekijänä olisi näin ollen myös niin sanottu alustakäyttö, jota on käsitelty Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivoissa. Eri viranomaisten oikeudesta saada tietovarantojen salassapidettäviä tietoja ja muita kuin salassapidettäviä tietoja säädettäisiin erikseen siten, että oikeus määräytyisi kunkin viranomaisen lakisäateisten tehtävien, eikä suoraan yhteisrekisterinpitäjyyden, perusteella. Säännösehdoituksessa olisi huomioitu myös tietojen luovuttamiseen toimivaltainen viranomainen perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti. Tietojen luovuttamista koskeva toimivalta koskisi ehdotetun säännöksen mukaan henkilötietojen luovuttamista viranomaisille ja muille kuin viranomaisille tietopyyntöjen perusteella.

Julkisuusperiaate ja kytkökset ympäristöperusoikeuteen

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvatun julkisuusperiaatteen kannalta olennainen julkisuuslaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 43/1998 vp).

Julkisuuslakia sovelletaan yleislakina myös henkilötietojen luovuttamiseen. Luovuttaminen voi tapahtua yksittäisten tietopyyntöjen perusteella, tai tiedot voidaan julkaista yleisessä tietoverkossa. Viimeksi mainittu edellyttää kuitenkin erityissääntelyä, joka mahdollistaa poikkeamisen julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin sisältyvistä henkilötietojen luovuttamista henkilörekisteristä koskevista säännöksistä.

Esityksessä tarkoitettua tietovarantoa koskeviin säännösehdoituksiin sisältyy erityissääntelyä, joka mahdollistaisi poikkeamisen julkisuuslain 16 §:n 3 momenttiin sisältyvistä henkilötietojen luovuttamista henkilörekisteristä koskevista säännöksistä. Täysin uutta olisivat säännökset, jotka koskisivat henkilötietojen eli tässä tapauksessa vesitalouden tietovarannon tietoihin sisältyvien paikkatietojen, jotka ovat yhdistettävissä luonnolliseen henkilöön, julkaisun yleisessä tietoverkossa julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä (6 §).

Esitykseen sisältyvä paikkatietojen, jotka ovat myös henkilötietoja, julkaisemista yleisessä tietoverkossa koskeva erityissääntely ei merkitsisi syvällistä puuttumista henkilötietojen suojaan

tai varsinkaan menemistä yksityiselämän suojan ydinalueelle, ja tietojen yhdistäminen luonnolliisiin henkilöihin edellyttää erillisiä lisätoimia. Erityissääntely olisi linjassa ympäristötietodirektiivin ja Inspire-direktiivin vaatimusten kanssa ja sen voidaan myös katsoa olevan tietosuojasetuksen 86 artiklan salliman liikkumavaran (julkisuuden ja henkilötietojen suojan yhteensovittaminen) mukaista. Näin ollen erityissääntelylle voidaan arvioida olevan oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet, eikä kyseisten tietojen julkaisemisen yleisessä tietoverkossa edellä esitetty huomioon ottaen katsota vaarantavan henkilötietojen suojaa.

Perustuslaillinen julkisuusperiaate kytkeytyy perustuslaillisen ympäristöperusoikeuden toteutumiseen, sillä riittävän julkisuuden takaaminen on edellytys yksilöiden mahdollisuudelle vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, johon myös perustuslain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu vaikuttaminen ympäristöä koskevaan päätöksentekoon kuuluu. Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Vastuu kattaa sekä aktiivisen toiminnan että passiivisen pidättäytymisen ympäristön vahingoittamisesta (mm. PeVL 20/2010, s. 2/II). Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Kyse on ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan vaikuttavasta säännöksestä (HE 309/1993 vp, s. 66/II). Esityksessä tarkoitettujen paikkatietojen, jotka sisältävät myös henkilötietoja, julkaiseminen yleisessä tietoverkossa palvelee välillisesti ympäristöä koskevaa päätöksentekoa ja näin ollen esityksen voidaan tältä osin arvioida osaltaan tukevan perustuslaillisen ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä, joka liittyy julkisuusperiaatteen toteutumiseen yhteisrekisterinpitotilanteissa, selostetaan edellä kappaleessa ”Yhteisrekisterinpitoon liittyviä kysymyksiä”.

Salassapidettävien tietojen saamista ja luovuttamista koskeva sääntely

Perustuslakivaliokunta on viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2–3 ja siinä viitattut lausunnot). Valiokunta ei kuitenkaan ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (esim. PeVL 19/2012 vp).

Esityksessä tarkoitettua tietovarantoa koskeviin säännösehdotuksiin sisältyy säännös, joissa säädettäisiin eri viranomaisten oikeudesta saada tietovarannon tiedoista salassapidettäviä tietoja (8 §). Säännösehdotus on muotoiltu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisesti siten, että salassapidettäviin tietoihin liittyvät tiedonsaantioikeudet on sidottu viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin.

LUONNOS
10.4.2026

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä, joka liittyy yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevan sääntelyn suhteeseen salassa pidettävien tietojen luovutusta ja tiedonsaantioikeuksia koskevaan sääntelyyn, selostetaan edellä kappaleessa ”Yhteisrekisterinpitoon liittyviä kysymyksiä”.

Perustuslaillinen laillisuusperiaate

Perustuslain 80 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella. Tällöinkin edellytyksenä on, että oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla (HE 1/1998 vp).

Viranomaisten tehtäviä ja vastuita samoin kuin yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva tietovarantosääntely on tässä esityksessä tarkasteltujen lakien osalta nykytilanteessa sisällöllisesti puutteellista esimerkiksi tietosuojan näkökulmasta, kuten edellä on selostettu. Tässä esityksessä koottaisiin vesitalouden tietovarantoa koskeva sääntely vesitalouden tietovarantolakiin perustuslain 80 §:n edellyttämällä tavalla siten, että lainsäädäntöön sisältyisivät perustuslaissa edellytetyt perussäännökset yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä täsmälliset ja tarkkarajaiset asetuksenantovaltuudet. Esitykseen sisältyy valtioneuvostolle osoitettu asetuksenantovaltuus 3 §:ään. Esityksessä on siten huomioitu perustuslaillinen laillisuusperiaate.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

vesitalouden tietovarannosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan vesitaloustehtävien hoidossa ja muissa tämän lain mukaisten viranomaisten vesitalouteen liittyvässä toiminnassa käytettäviä tietoaineistoja sisältävään kokonaisuuteen (*vesitalouden tietovaranto*). Tässä laissa säädetään vesitalouden tietovarannon käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta sekä mainittuun tietovarantoon liittyvistä tiedonsaantioikeuksista.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, tietojen luovuttamisesta vesitalouden tietovarannosta ja siihen tallennettujen tietojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja viranomaisen tiedonhallinnasta ja tietojärjestelmien käytöstä säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019). Henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus* sekä tietosuojalaissa (1050/2018).

Vesienhoidon ja merenhoidon tietovarannosta säädetään vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2004). Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisia lupa- ja ilmoituspäätöksiä sisältävästä ympäristönsuojelun tietovarannosta säädetään ympäristönsuojelulaissa.

2 §

Vesitalouden tietovarannon käyttötarkoitus

Vesitalouden tietovarantoa käytetään:

- 1) tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010), patoturvallisuuslain (494/2009) ja vesihuoltolain (119/2001) mukaisten lakisäätteisten tehtävien hoitamiseen;
- 2) vesilain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja muiden sellaisten lakien mukaisiin menettelyihin, joihin tarvitaan vesitalouden tietovarannon tietoja;
- 3) Euroopan unionin lainsäädännön sekä Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden edellyttämään tietojen keräämiseen ja raportointiin; ja
- 4) muihin vesitalousasioihin liittyviin toimeenpano-, suunnittelu- ja selvitystehtäviin.

3 §

Vesitalouden tietovarannon tietosisältö

Vesitalouden tietovaranto sisältää:

- 1) hydrologisen havaintotiedon ja muita hydrologista kiertoa sekä vesistöjen käyttötoimintaa koskevia tietoja;
- 2) patoturvallisuutta ja sen valvontaa koskevat tiedot;
- 3) tulvavaara- ja tulvariskikartat, tulvariskien hallintasuunnitelmat, päätökset merkittävien tulvariskialueiden nimeämisestä ja tulvaryhmien asettamisesta sekä muut tulvariskien hallintaan liittyvät tiedot;
- 4) vesihuoltolaitoksia ja niiden toimintaa koskevat tiedot;
- 5) tiedot vesistöjen säännöstely-, kuivatus- ja järjestelyrakenteista ja -hankkeista sekä muista vesistöjen vedenkorkeuksiin ja virtaamiin vaikuttavista rakenteista ja hankkeista.

Tietovaranto voi sisältää myös tietovarannon käyttötarkoituksen kannalta olennaisia asiakirjoja ja muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietovarannon käyttötarkoituksen kannalta olennaisia tietoja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tietovarantoon tallennettavista asiakirjoista ja tiedoista.

4 §

Vesitalouden tietovarannon tietojen tallennusvastuut

LUONNOS
10.4.2026

Vesitalouden tietovarantoon tallennettavista tietojen tallentamisesta vastaavat elinvoimakeskus ja Suomen ympäristökeskus. Niiltä osin, kuin vesihuoltolaissa, patoturvallisuuslaissa tai tulvariskien hallinnasta annetussa laissa erikseen säädetään vesihuoltolaitokselle, padon omistajalle tai kunnalle vastuu tietojen toimittamisesta, vastaavat mainitut tahot kyseisten tietojen tallentamisesta.

5 §

Vesitalouden tietovarannon tekninen toimivuus ja käytettävyys

Suomen ympäristökeskus vastaa vesitalouden tietovarannon teknisestä toiminnasta sekä teknisestä rajapinnasta tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Suomen ympäristökeskus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä sekä tietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä.

6 §

Vesitalouden tietovarannon tietojen julkaisu yleisessä tietoverkossa

Suomen ympäristökeskus voi julkaista yleisessä tietoverkossa vesitalouden tietovarannon tiedoista julkisuuslain 16 §:n 3 momentin estämättä sellaisia hydrologisia havaintopaikkoja koskevia paikkatietoja, jotka ovat myös henkilötietoja.

7 §

Vesitalouden tietovarannon yhteisrekisterinpito

Elinvoimakeskus on vesitalouden tietovarannon rekisterinpitäjä yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa.

Elinvoimakeskus vastaa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta tietovarantoon kuuluvien henkilötietojen osalta.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, Suomen ympäristökeskus vastaa yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta lain 6 §:n nojalla julkaisemiensa henkilötietoja sisältävien paikkatietojen osalta.

Elinvoimakeskus vastaa vesitalouden tietovarantoon kuuluvien henkilötietojen luovuttamisesta viranomaisille ja muille kuin viranomaisille tietopyyntöjen perusteella. Elinvoimakeskus toimii rekisteröityjen yhteispisteenä.

8 §

Oikeus saada vesitalouden tietovarannon salassapidettäviä tietoja

Seuraavilla viranomaisilla ja laitoksilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä niille lainsäädännössä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vesitalouden tietovarannosta:

- 1) maa- ja metsätalousministeriö;
- 2) sosiaali- ja terveysministeriö;
- 3) ympäristöministeriö;

LUONNOS
10.4.2026

- 4) elinvoimakeskus;
- 5) Lupa- ja valvontavirasto;
- 6) Suomen ympäristökeskus;
- 7) Ilmatieteen laitos;
- 8) pelastusviranomainen;
- 9) Huoltovarmuuskeskus;
- 10) kunnan terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaiset.

Poliisi- ja syyttäviviranomaisten sekä puolustusvoimien oikeudesta saada lakisäteisten tehtäviensä hoitamiseksi tarpeellisia salassapidettäviä tietoja säädetään niitä koskevassa lainsäädännössä. Valtion viranomaisten tiedonantovelvollisuudesta tilastolain (280/2004) mukaisesti tilastointitarkoituksiin säädetään mainitussa laissa.

9 §

Yleinen ohjaus

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa tietovarannon sekä sen hallinnoimiseksi tarvittavien tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen ohjauksesta sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisesti niiden yhteentoimivuuden ohjauksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

patoturvallisuuslain 33 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään patoturvallisuuslain (494/2009) 33 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

33 §

Tietojärjestelmät

Tässä pykälässä tarkoitetun tietojärjestelmän tiedot muodostavat osan vesitalouden tietovarantoa, jonka käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta sekä tiedonsaantioikeuksista säädetään vesitalouden tietovarannosta annetussa laissa (xx/xxxx).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

vesihuoltolain 15 ja 20 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vesihuoltolain (119/2001) 15 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1259/2022, sekä
lisätään 20 d §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 681/2014, 1259/2022, 694/2025 ja 1087/2025, uusi 5 momentti seuraavasti:

15 §

Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuus

Vesihuoltolaitos valitsee raakavedestä tarkkailtavat muuttujat terveydensuojelulaissa tarkoitettujen vedentuotantoketjun riskienhallinnan perusteella. Vesihuoltolaitos huolehtii siitä, että tässä tarkoituksessa toteutetun raakavesitarkkailun tulokset sekä niihin liittyvien vedenottopisteiden ja havaintopaikkojen sijainti- ja ominaisuustiedot toimitetaan vesitalouden tietovarannosta annetussa laissa (xx/xxxx) tarkoitettuun vesitalouden tietovarantoon.

---

20 d §

Vesihuollon tietojärjestelmä

Tässä pykälässä tarkoitetun tietojärjestelmän tiedot muodostavat osan vesitalouden tietovarantoa, jonka käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta sekä tiedonsaantioikeuksista säädetään vesitalouden tietovarannosta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

tulvariskien hallinnasta annetun lain 26 §:n muuttamisesta

LUONNOS
10.4.2026

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) 26 §:ään, sellaisena kuin se on laissa
269/2020, uusi 3 momentti seuraavasti:

26 §

Tietojärjestelmät

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojärjestelmien tiedot muodostavat osan vesitalouden tietovarantoa, jonka käyttötarkoituksesta, tietosisällöstä ja rekisterinpitovastuusta sekä tiedonsaantioikeuksista säädetään vesitalouden tietovarannosta annetussa laissa (xx/xxxx).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

LUONNOS
10.4.2026

*Valitse kohde.
Valitse kohde.*

Laki

[Kopioi säädöksen nimi tähän]

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

§
[Kopioi momentin teksti tähän]

§
[Kopioi momentin teksti tähän]

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
..